

SPRÁVNÁ PRAXE

**PRO MALÉ A STŘEDNÍ
PODNIKY**

16

**BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI
PRÁCI**

Bezpečnost práce ve školství

Obsah

1 Úvod	2
2 Zásady pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci	2
3 Rizikové faktory	32
4 Osobní ochranné pracovní prostředky	38
5 Zdravotní způsobilost	41
6 Pracovní podmínky zaměstnanců a mladistvých	44
7 Péče o zdraví a bezpečnost dětí a žáků	54
8 Související předpisy	71

**Vydal: Výzkumný ústav bezpečnosti
práce, v.v.i. Jeruzalémská 9, Praha 1**

Rok: 2010

Vydání: čtvrté upravené

**Zpracoval: Ing. Vojtěch Mráz,
IVBP Brno**

1 Úvod

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci (BOZP) spočívá především ve vytváření podmínek pro výkon práce v bezpečném a zdraví neohrožujícím prostředí.

V resortu školství jsou stanovené povinnosti v oblasti BOZP dvojnásobně těžší než v jiných odvětvích, protože vedle zaměstnanců se ve školách a školských zařízeních pohybuje hlavní objekt vzdělávacího procesu – děti a žáci.

Problematika bezpečnosti práce ve školství je velmi složitá, protože zasahuje do mnoha speciálních oborů, neboť školství připravuje pracovníky pro všechny profese a obory.

2 Zásady pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou dále uvedeny jako výběr povinností zaměstnavatelů z ustanovení zákoníku práce a některých souvisejících předpisů.

1. Prevence rizik

Prevenčí rizik se rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik.

Předcházení rizikům ve školství

Školy zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání a výchově (dále jen "vzdělávání"), a činnostech s nimi přímo souvisejících a při poskytování školských služeb (§ 29 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění p. p.). K zabezpečení tohoto úkolu škola přijímá na základě vyhledávání, posuzování a zhodnocování rizik spojených s činnostmi a prostředím opatření k prevenci rizik (§ 101, § 102a zákoníku práce – dále jen "ZP"). Při stanovení konkrétních opatření bere v úvahu zejména možné ohrožení žáků při vzdělávání v jednotlivých předmětech, při přesunech žáků v rámci školního vzdělávání a při účasti žáků školy na různých akcích pořádaných školou. Zároveň přihlíží k věku žáků, jejich schopnostem, fyzické a duševní vyspělosti a zdravotnímu stavu.

Škola podle školního vzdělávacího programu, zpracovaného na základě příslušného rámcového vzdělávacího programu, seznamuje žáky s nebezpečím ohrožujícím jejich zdraví tak, aby bylo dosaženo klíčových kompetencí vztahujících se k ochraně zdraví žáků a jejich bezpečnosti. Tyto klíčové kompetence jsou vytvářeny na základě vzdělávacího obsahu - očekávaných výstupů a účelně zvoleného učiva. Ve školním vzdělávacím programu je ochrana a bezpečnost zdraví součástí výchovy ke zdravému životnímu stylu a zdraví člověka, chápanému jako vyvážený stav tělesné, duševní a sociální pohody. Jedná se o nadpředmětové téma, jehož součástí je mimo jiné dopravní výchova, ochrana člověka za mimořádných událostí, problematika první pomoci a úrazů, prevence sociálně patologických jevů, ochrana před sexuálním zneužíváním atp.

Školy jsou při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb povinny přihlížet k základním fyziologickým potřebám žáků a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů (vyhl. č. 72/2005 Sb.). Rámcové vzdělávací programy stanoví kromě konkrétních cílů, formy, délky a povinného obsahu vzdělávání i podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví (§ 4 a § 5 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění p. p.).

Ředitel školy vydá školní řád; ředitel školského zařízení vnitřní řád (§ 30 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění p. p.). Školní řád a vnitřní řád upravuje podrobnosti k výkonu práva povinností žáků a jejich zákonných zástupců a podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí. Školní řád nebo vnitřní řád zveřejní ředitel na přístupném místě ve škole, prokazatelným způsobem s ním seznámí zaměstnance a žáky školy a informuje o jeho vydání a obsahu zákonné zástupce nezletilých žáků.

(§ 102 odst. 2 zákoníku práce, Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (37 014/2005-25))

2. Školení, Informace, Pokyny, Poučení žáků

Zaměstnavatel je povinen

- zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce, které se týkají jimi vykonávané práce a vztahují se k rizikům, s nimiž může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti, na kterém je práce vykonávána; a soustavně vyžadovat a kontrolovat jejich dodržování.

Právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy, technické dokumenty a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými přípravky a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví. (§ 349 odst.1 ZP).

- Zajistit školení při nástupu zaměstnance do práce, a dále při změně pracovního zařazení, nebo druhu práce, při zavedení nové technologie nebo změny výrobních a pracovních prostředků nebo změny technologických anebo pracovních postupů, a také v případech, které mají nebo mohou mít podstatný vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci.
- Zaměstnavatel určí obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení. Vyžaduje-li to povaha rizika a jeho závažnost, musí být školení pravidelně opakováno.

- Zajistit zaměstnancům, zejména zaměstnancům v pracovním poměru na dobu určitou, mladistvým zaměstnancům a jejich zákonným zástupcům, podle potřeb vykonávané práce dostatečné a přiměřené informace a pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, zejména formou seznámení s riziky, výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik, která se týkají jejich práce a pracoviště. Těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně, které kojí, a zaměstnankyně matky do konce devátého měsíce po porodu je dále povinen seznámit s riziky a jejich možnými účinky na těhotenství, kojení nebo na jejich zdraví a učinit potřebná opatření, včetně opatření, která se týkají snížení rizika psychické a fyzické zátěže spojené s vykonávanou prací, a to po celou dobu, kdy je to nutné k ochraně jejich bezpečnosti nebo zdraví dítěte.
- Informovat zaměstnance o tom, do jaké kategorie byla jím vykonávaná práce zařazena.
- Sdílet zaměstnancům, které zdravotnické zařízení jim poskytuje závodní preventivní péči a jakým druhům očkování a jakým preventivním lékařským prohlídkám a vyšetřením souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit.

Informace a pokyny je třeba zajistit vždy při přijetí zaměstnance, při jeho převedení, přeložení nebo změně pracovních podmínek, změně pracovního prostředí, zavedení nebo změně pracovních prostředků, technologie a pracovních postupů. O informacích a pokynech je zaměstnavatel povinen vést dokumentaci.

Čím začít při zajišťování školení?

Především zpracováním podrobného seznamu prací a činností, které zaměstnanci v rámci plnění pracovních úkolů vykonávají. Zdroji vzdělávání jsou právní předpisy a ostatní předpisy k zajištění BOZP, výsledky hodnocení rizik a opatření na ochranu před jejich působením, požadavky zaměstnavatele a pokyny k zajištění BOZP, dokumentace o strojích, technických zařízeních a technologiích a výsledky prověrek BOZP, opatření z nežádoucích událostí na pracovištích.

Druhy školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP

1. Školení při nástupu do práce
2. Školení v průběhu pracovního poměru
 - Poskytování informací a pokynů
 - Opakované školení
 - Školení vedoucích zaměstnanců
 - Školení zaměstnanců v odborných profesích
 - Školení zaměstnanců – cizích státních příslušníků

Obsahem školení by měla být osnova školení s uvedením všech právních a ostatních souvisejících předpisů, a to s uvedením příslušných paragrafů, aby mohl zaměstnavatel

prokázat, z čeho zaměstnance proškolil. Je doporučována vžitá a doposud používaná lhůta školení, a to 12 měsíců.

Co platí pro všechna školení, informace a pokyny

Zákoník práce ukládá zaměstnavateli povinnost ověřovat u zaměstnanců znalost právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP, zaměstnance zase zavazuje povinností podrobit se takovému ověření.

Vzhledem k tomu, že ověření znalostí musí být prokazatelné, je vhodné zvolit zkušební písemný test. Pokud nastane situace, že vyjde právní předpis, který by mohl mít podstatný vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci, doporučuje se zvolit formu samostudia oproti podpisu. Není však potřeba seznamovat zaměstnance s celým předpisem, ale pouze se změnami, které jsou podstatné.

Dokumentace

Zaměstnavatel musí vést o školeních, informacích a pokynech dokumentaci.

Poučení žáků

Škola zajistí, aby žáci byli poučeni a podrobně instruováni o možném ohrožení zdraví a bezpečnosti při všech činnostech, jichž se účastní při výchově a vyučování nebo v přímé souvislosti s tím. Žáky zároveň seznámí s konkrétními bezpečnostními pokyny a se zásadami bezpečného chování a s čím se mohou žáci ve škole a v okolí setkat (např. nebezpečí od neznámých lidí, nebezpečí šikany ze strany spolužáků, apod.) Seznámí žáky s ustanoveními bezpečnostních předpisů a pokynů, pokud se vztahují na příslušnou činnost, akci nebo pracoviště a průběžně s ustanoveními školního řádu, řádů dílen, laboratoří, odborných pracoven, sportovních zařízení, tělocvičen a hřišť a jiných pracovišť a s dalšími opatřeními školy, jež mohou mít bezpečnostně preventivní význam. Pokud to stanoví bezpečnostní předpisy, nebo je-li to odůvodněno rizikem činnosti, budou žáci z těchto znalostí přezkoušeni.

O provedeném poučení žáků učiní škola záznam. Žáky, kteří nebyli v době poučení přítomni, je třeba v nejbližším vhodném termínu poučit. Ve složitějších případech, zejména při instruování o obsahu závažných bezpečnostně technických předpisů a pokynů, se pořídí zápis podepsaný žáky, z něhož lze podle potřeby zjistit konkrétní obsah provedené instruktáže.

Informování zaměstnanců (§ 279 ZP)

Zaměstnavatel je povinen kromě jiného informovat zaměstnance o základních otázkách pracovních podmínek a jejich změnách, o opatřeních, kterými zaměstnavatel zajišťuje

rovné zacházení se zaměstnanci a zaměstnankyněmi a zamezení diskriminace, o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci v rozsahu stanoveném v § 101 až § 106 odst. 1 a § 108 zákoníku práce a zákonem č. 309/2006 Sb., ve znění p. p.) aj.

Projednání informací se zaměstnanci (§ 280 ZP)

Zaměstnavatel je kromě jiného povinen se zaměstnanci projednat bezpečnost a ochranu zdraví při práci v rozsahu stanoveném v § 101 až § 106 odst. 1 a § 108 a zákonem č. 309/2006 Sb., ve znění p. p.

(§ 103 odst.1 písm.f,g), (§ 103 odst.2 a 3), § 37 odst. 5 ZP; Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (37 014/2005-25)

3. První pomoc a ošetření

Škola a osoba, na jejímž pracovišti se uskutečňuje praktické vyučování nebo praktická příprava, zajistí, aby byly vytvořeny podmínky pro včasné poskytnutí první pomoci a lékařského ošetření při úrazech a náhlých onemocněních. Odpovídá za vhodné rozmístění lékárníček první pomoci s potřebným vybavením. Rovněž zajistí, aby se zásadami poskytování první pomoci byli seznámeni žáci a všichni zaměstnanci školy. Na vhodných místech umístí seznam telefonních čísel zdravotnických zařízení včetně zdravotnických zařízení zajišťujících dopravu raněných, nemocných a rodiček. O provedených opatřeních informuje kromě pedagogických pracovníků a ostatních zaměstnanců školy i žáky.

Podle závažnosti úrazu a s ohledem na věk zraněného žáka, případně další okolnosti, zajistí škola jeho doprovod do zdravotnického zařízení a zpět nebo domů, popřípadě do školského zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy nebo školského zařízení pro preventivně výchovnou péči. O události a provedených opatřeních informuje neprodleně zákonného zástupce žáka. Doprovodem může být pouze zletilá osoba, osoba plně způsobilá k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole.

Opatření k zajištění první pomoci provede škola i při školních akcích konaných mimo školu.

(§ 102 odst. 6, § 103 odst. 1 písm.g, j), § 108 odst. 3 písm.a), § 94 odst. 4, § 274 odst.1 ZP § 2 odst.1 písm. f), § 5 odst.1 písm.f) zákona č. 309/2006 Sb., § 224 odst.1 písm.d) ZP; Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (37 014/2005-25)

4. Kouření na pracovištích

Zaměstnavatel je povinen zajistit dodržování zákazu kouření na pracovištích stanoveného zákonem č. 379/2005 Sb., ve znění p. p.

Zakazuje se kouřit mimo jiných prostorve vnějších i vnitřních prostorách všech typů

škol a školských zařízení .

Na místech, kde je zakázáno kouřit, je provozovatel povinen umístit u vstupu zjevně viditelný text zákazu kouření, který musí být pořízen v českém jazyce černými tiskacími písmeny na bílém podkladě na ploše o velikosti písma nejméně 5 cm, a grafickou značku zákazu kouření, jejichž vzhled je stanoven v nařízení vlády č. 11/2002 Sb., ve znění p. p.).

Nedodrží-li osoba zákaz kouření, a to ani po výzvě provozovatele, aby v tomto jednání nepokračovala nebo aby prostor opustila, je provozovatel oprávněn požádat obecní policii, nebo Policii České republiky o zákrok směřující k dodržení zákazu.

Vedoucí pracoviště nemusí vydávat zákaz kouření na pracovišti, kde pracují i nekuřáci. Tento zákaz vyplývá ze zákoníku práce (§ 103) a je stanoven jako automatická povinnost pro zaměstnance - kuřáky.

Zákaz kouření je i v prostorách zařízení společného stravování (jídelny, bufety apod.) s výjimkou těch, které mají prostory vyhrazené pro kuřáky a splňují hygienické požadavky na větrání. Dále se nesmí kouřit v uzavřených zábavních prostorách, jako jsou kina, divadla, výstavní a koncertní sítě. Rovněž se nesmí kouřit v prostředcích veřejné dopravy, v prostředcích vnitrostátní hromadné dopravy osob (např. autobusy) a v uzavřených prostorech souvisejících s touto dopravou a určených pro cestující (např. čekárny, nástupiště apod.). Nesmí kouřit na pracovních poradách, schůzích apod.

(§ 103 odst. 1 písm. l) ZP; § 8 odst.1 písm.b), § 9 odst.1 a 2 zákona č. 379/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů, Pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení)

5. Pracovní podmínky žen a mladistvých

Pokud školy při vzdělávání žáků organizují praktické vyučování, praktickou přípravu, případně jiné práce, mohou mladistvé žáky zaměstnávat pouze činnostmi, které jsou přiměřené jejich fyzickému a rozumovému rozvoji a poskytují jim při práci zvýšenou péči.

Na žáky se při praktickém vyučování a při praktické přípravě vztahují ustanovení zákoníku práce, která upravují pracovní dobu, bezpečnost a ochranu zdraví při práci, péči o zaměstnance a pracovní podmínky žen a mladistvých, další předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Školy dodržují zákazy prací a pracovišť platné pro ženy- zaměstnankyně a zákazy prací mladistvým zaměstnancům a podmínky, za nichž mohou mladiství zaměstnanci tyto práce výjimečně konat z důvodu přípravy na povolání.

Ředitel školy přeruší studium žákyni pro těhotenství a mateřství, jestliže praktické vyučování probíhá při pracích a na pracovištích zakázaných těhotným zaměstnankyním a zaměstnankyním - matkám do konce devátého měsíce po porodu podle vyhlášky č. 288/2003 Sb.

(§ 79 odst. 2 písm. d), § 88 odst. 1, § 103 odst. 1 písm. f) a odst. 4, § 7 odst. 6 zákona č. 309/2006 Sb., ve znění p. p., § 238 až 247, § 350 odst. 2 ZP; Pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení, Metodický pokyn 37 014/2005 – 25, čl.4, vyhláška č. 288/2003 Sb., § 62 odst.2 zákona č. 111/1998 Sb., ve znění p. p.).

6. Kontrolní činnost , Účast zaměstnanců, Prověrky BOZP

Kontrolní činnost vedoucích zaměstnanců

Dodržování podmínek pro bezpečnost a ochranu zdraví žáků kontrolují průběžně vedoucí zaměstnanci školy v rámci své působnosti a plnění úkolů v oblasti prevence rizik. Pedagogičtí pracovníci kontrolují a vyžadují dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, jakož i dodržování pokynů žáky.

Vedoucími zaměstnanci zaměstnavatele se rozumějí zaměstnanci, kteří jsou na jednotlivých stupních řízení zaměstnavatele oprávněni stanovit a ukládat podřízeným zaměstnancům pracovní úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat jejich práci a dávat jim k tomu účelu závazné pokyny.

Vedoucí zaměstnanci jsou kromě plnění jiných úkolů též povinni:

- řídit a kontrolovat práci podřízených zaměstnanců a hodnotit jejich pracovní výkonnost a pracovní výsledky,
- zabezpečovat dodržování právních a vnitřních předpisů.

Ředitel školy stanoví pokyny pro provádění kontrolní činnosti na úseku BOZP, a to nejlépe ve směrnici k zajištění BOZP ve škole.

Kontrolní činnost provádějí všichni vedoucí zaměstnanci v rozsahu svých funkcí v termínu nejméně 1x za 12 měsíců na pracovištích, které bezprostředně řídí. Zápisy o provedených kontrolách provádí do „Deníku kontrol BOZP“.

Kontrolu dodržování podmínek pro bezpečnost a ochranu zdraví žáků při činnostech, které přímo souvisejí s výchovou a vzděláváním provádí Česká školní inspekce a svazová inspekce bezpečnosti práce ČMOS PŠ. Kromě běžné kontrolní činnosti se podílejí zejména na prošetřování školních úrazů. Výkon dohledu nad bezpečností a ochranou zdraví při práci ve školách jako celku je v působnosti orgánů inspekce práce.

Školy poskytují potřebnou součinnost při výkonu kontrolních pravomocí odborovým orgánům (v souladu se ZP § 322) a orgánům inspekce práce (zákon č. 251/2005 Sb., ve znění p. p.).

Účast zaměstnanců na zajišťování BOZP

Zaměstnanci se účastní na řešení otázek souvisejících s bezpečností a ochranou zdraví při práci prostřednictvím příslušných odborových orgánů nebo zástupců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Prověrky BOZP

Zaměstnavatel je povinen organizovat nejméně jednou v roce prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele v dohodě s odborovou organizací nebo zástupcem zaměstnanců pro oblast BOZP a zjištěné nedostatky odstraňovat.

Do programu prověrek bezpečnosti a ochrany zdraví při činnostech organizovaných školou zahrnují školy také kontrolu školních dílen, laboratoří, tělocvičen a tělocvičného nářadí a náčiní, školních hřišť, školních pozemků i dalších pracovišť školy užívaných žáky, včetně jejich vybavení. Pokud se na ně a na jejich vybavení vztahují zvláštní předpisy (vyhl. č. 18, 19, 20 a č. 21/1979 Sb., ve znění p. p.) k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, například o elektrických, plynových, zdvihacích a tlakových zařízeních, provádějí se na nich prostřednictvím osob se zvláštní odbornou způsobilostí odborné kontroly a revize (vyhl. č. 50/1978 Sb., ve znění p. p., vyhl. č. 85/1978 Sb., ve znění p. p.) ve lhůtách stanovených těmito předpisy. U tělocvičného nářadí a ostatního náčiní se kromě jeho běžných kontrol v hodinách tělesné výchovy a v rámci prověrek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci provádějí i odborné technické kontroly nejméně jednou za rok, pokud nestanovil výrobce lhůtu kratší. Součástí prověrek bezpečnosti a ochrany zdraví při činnostech organizovaných školou je rovněž kontrola vybavení školy prostředky pro poskytnutí první pomoci, a to jak z hlediska obsahu, tak i lhůt jejich použitelnosti.

Kontrolu dodržování podmínek pro bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb provádí Česká školní inspekce, orgány ochrany veřejného zdraví, popřípadě orgány inspekce práce podle zákonů č. 258/2000 Sb., ve znění p. p., zákona č. 251/2005 Sb., ve znění p. p. (§ 108 odst. 5 ZP; 278, 279 odst.1 písm.h), § 280 odst.1 písm.e), § 322 ZP;) *Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (37 014/2005-25) Metodika č. 2 963/2008 – 14 Vzor kolektivní smlouvy, část IV, čl.41.*

7. Pracovní úrazy, Úrazy žáků, Nemoci z povolání, Odpovědnost za škodu, Náhrada škody

Pracovní úraz

Pracovním úrazem se rozumí poškození zdraví zaměstnance, k němuž došlo nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů.

Jako pracovní úraz se posuzuje též úraz, který zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů.

Pracovním úrazem není úraz, který se zaměstnanci přihodil na cestě do zaměstnání a zpět.

Cestou do zaměstnání a zpět se rozumí cesta z místa zaměstnancova bydliště (ubytování) do místa vstupu do objektu zaměstnavatele nebo na jiné místo určené k plnění pracovních úkolů a zpět; u zaměstnanců v lesnictví, zemědělství a stavebnictví také cesta na určené shromaždiště a zpět.

Cesta z obce bydliště zaměstnance na pracoviště nebo do místa ubytování v jiné obci, která je cílem pracovní cesty, pokud není současně obcí jeho pravidelného pracoviště, a zpět se posuzuje jako nutný úkon před počátkem práce nebo po jejím skončení.

Povinnosti zaměstnavatele při vzniku pracovního úrazu

Zaměstnavatel, u něhož k pracovnímu úrazu došlo, je povinen

- objasnit příčiny a okolnosti vzniku tohoto úrazu za účasti zaměstnance, pokud to zdravotní stav zaměstnance dovoluje, svědků a za účasti odborové organizace nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bez vážných důvodů neměnit stav na místě úrazu do doby objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu,
- pracovním úrazu zaměstnance jiného zaměstnavatele bez zbytečného odkladu uvědomit zaměstnavatele úrazem postiženého zaměstnance, umožnit mu účast na objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu a seznámit ho s výsledky tohoto objasnění.

Dále je zaměstnavatel povinen

- vést v knize úrazů evidenci o všech úrazech, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny,
- vyhotovovat záznamy a vést dokumentaci o všech pracovních úrazech, jejichž následkem došlo ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny, nebo k úmrtí zaměstnance,
- předat jedno vyhotovení záznamu o úrazu postiženému zaměstnanci a v případě smrtelného pracovního úrazu jeho rodinným příslušníkům,
- ohlásit pracovní úraz a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím (NV č. 494/2001Sb.)
- přijímat opatření proti opakování pracovních úrazů.

Povinnosti při vzniku pracovního úrazu

Pokud to zdravotní stav zaměstnance dovolí, oznámí svůj pracovní úraz nadřízenému, a to bezodkladně. Obdobně také oznámí pracovní úraz jiné osoby, jehož byli svědky. Zaměstnavatel musí zajistit poskytnutí první pomoci.

Stav na místě úrazu nesmí být bez vážných důvodů a vyšetření jeho příčin měněn. Pokud není ohrožen provoz nebo další osoby, musí být místo úrazu zachováno ve stavu, při kterém na něm k úrazu došlo. V každém případě je žádoucí pořídít o místě úrazu dokumentaci (fotografii, videozáznam, pláněk).

Příčiny a okolnosti úrazu je nutné vyšetřit. Pokud je to možné, vždy za účasti zraněného zaměstnance a dalších přímých svědků úrazu. Vyšetření je nutné provést spolehlivě a důkladně, aby ani v budoucnosti nevznikly pochybnosti o tom, z jakých příčin se úraz stal, a kdo porušil právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Evidence úrazů

Zaměstnavatel vede evidenci úrazů v knize úrazů. V ní zaznamenává údaje o všech pracovních úrazech, bez ohledu na to, jak dlouhou pracovní neschopnost způsobily.

Právní předpis nestanoví, zda musí jít o skutečnou knihu anebo zda se má taková kniha vést v elektronické podobě. Je však žádoucí, aby zaměstnavatel vedl knihu úrazů, ze

které bude vycházet při stanovení nápravných opatření i odškodnění pracovních úrazů, včetně jednání s příslušnými pojišťovnami.

Obsah knihy úrazů by měl zahrnovat údaje, z nichž je možno později spolehlivě pořídit záznam o úrazu (v případě, že pracovní úraz později zanechá neschopnost delší než tři kalendářní dny).

Jde zejména o tyto údaje:

- evidenční číslo úrazu
- jméno a příjmení zraněného zaměstnance
- datum narození
- místo, kde k úrazu došlo
- činnost, při které k úrazu došlo
- datum a hodina úrazu, začátek směny, počet zraněných osob celkem
- druh zranění a zraněná část těla
- zdroj úrazu
- příčina úrazu
- popis příčin a okolností, za nichž k úrazu došlo
- jméno a příjmení svědka (svědků)

Záznam o úrazu

Záznam o úrazu sepisuje zaměstnavatel nejpozději do 5 pracovních dnů po oznámení pracovního úrazu a postupuje přitom podle vzoru záznamu o úrazu, který je uveden v příloze NV č. 494/2001 Sb.

Hlášení pracovního úrazu

Zaměstnavatel ohlásí pracovní úraz bez zbytečného odkladu

- státnímu zástupci nebo územně příslušnému útvaru Policie České republiky, nasvědčující-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s pracovním úrazem byl spáchán trestný čin,
- příslušnému odborovému orgánu nebo zástupci zaměstnanců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- zaměstnavateli, který zaměstnance k práci u něho vyslal,
- organizační jednotce příslušné pojišťovny, u které je zaměstnavatel pojištěn pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu,
- příslušnému inspektorátu bezpečnosti práce, došlo-li k úrazu na pracovišti, stavbách a při činnostech, které podléhají jeho dozoru, nebo příslušnému obvodnímu báňskému úřadu, podléhá-li činnost, pracoviště nebo technické zařízení vrchnímu dozoru podle zvláštního zákona, vyžaduje-li poškození zdraví hospitalizaci zaměstnance delší než 5 dní.

Zaměstnavatel ohlásí smrtelný pracovní úraz bez zbytečného odkladu

- územně příslušnému útvaru Policie České republiky,
- příslušnému odborovému orgánu nebo zástupci zaměstnanců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,

- zaměstnavateli, který zaměstnance k práci u něho vyslal,
- oblastnímu inspektorátu práce, došlo-li k úrazu na pracovišti, stavebách a při činnostech, které podléhají jeho doзору, nebo příslušnému obvodnímu báňskému úřadu, podléhá-li činnost, pracoviště nebo technické zařízení vrchnímu doзору podle zvláštního zákona,
- příslušné zdravotní pojišťovně,
- organizační jednotce příslušné pojišťovny, u které je zaměstnavatel pojištěn pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu.

Obsah hlášení o pracovním úrazu

Hlášení o pracovním úrazu musí mít tyto náležitosti:

- Místo úrazu
- Název a sídlo zaměstnavatele,
- Předmět podnikání (OKEČ, IČO),
- Pracoviště (provoz),
- Osobní data postiženého
- Jméno a příjmení
- Datum narození
- Druh práce (pracovní zařazení)
 - Datum a hodina úrazu
- Druh zranění a zraněná část těla
- Druh úrazu
 - Co bylo zdrojem úrazu
- Proč k úrazu došlo - příčiny
- Hlášení podává

Zasílání záznamů o úrazech

Zaměstnavatel zašle záznamy o pracovních úrazech za uplynulý kalendářní měsíc nejpozději do pátého dne následujícího měsíce

- příslušnému (oblastnímu) inspektorátu (bezpečnosti) práce, došlo-li k úrazu na pracovišti, stavebách a při činnostech, které podléhají jeho doзору, nebo příslušnému obvodnímu báňskému úřadu, podléhá-li činnost, pracoviště nebo technické zařízení vrchnímu doзору podle zvláštního zákona,
- příslušné zdravotní pojišťovně.

Zasílání záznamů o smrtelných úrazech

V případě smrtelného pracovního úrazu zašle zaměstnavatel záznam o úrazu nejpozději do 5 pracovních dnů po jeho ohlášení

- územně příslušnému útvaru Policie České republiky,
- oblastnímu inspektorátu práce, došlo-li k úrazu na pracovišti, stavebách a při činnostech, které podléhají jeho doзору, nebo příslušnému obvodnímu báňskému

úřadu, podléhá-li činnost, pracoviště nebo technické zařízení vrchnímu dozoru podle zvláštního zákona,

- příslušné zdravotní pojišťovně.

Práva a povinnosti zaměstnance

Zaměstnanec je povinen kromě jiného

- bezodkladně oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci svůj pracovní úraz, pokud mu to jeho zdravotní stav dovolí, a pracovní úraz jiného zaměstnance, popř. úraz jiné fyzické osoby, jehož byl svědkem, a spolupracovat při objasňování jeho příčin,.....

Úrazy dětí, žáků a studentů a jejich evidence

Úrazy žáků

Úrazem žáků je úraz, který se stal žákům při vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb. Jedná se tedy zejména o úrazy žáků na vycházkách, výletech, zájezdech, putováních, exkurzích, při koupání, při výuce plavání a lyžařském výcviku, sportovních a turistických kurzech, zahraničních výletech, při účasti na soutěžích a přehlídkách.

Úrazem žáků není úraz, který se žákům stane na cestě do školy a zpět, nebo na cestě na místo nebo cestou zpět, jež bylo určeno jako shromaždiště mimo prostory školy při akcích konaných mimo školu.

Vedoucí zaměstnanec školy, jemuž byl úraz žáka hlášen, zajistí, aby byly objektivně zjištěny a případně odstraněny příčiny úrazu. (Vyhláška č. 64/2005 Sb., ve znění p. p.)

Statistické zjišťování školní úrazovosti se provádí podle § 10 zákona č. 89/1995 Sb., ve znění p. p.

Sledování úrazovosti žáků

Informace získané při prošetřování jednotlivých úrazů žáků, při sledování celkové školní úrazovosti a rozborů jejich příčin využívají školy, organizace a orgány, v jejichž působnosti je problematika bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, k prohloubení preventivní činnosti, a to v anonymizované podobě.

Evidence úrazů dětí, žáků a studentů

V knize úrazů se evidují všechny úrazy dětí, žáků a studentů, ke kterým došlo při činnostech uvedených v § 29 odst. 2 školského zákona, a to nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola nebo školské zařízení o úrazu dozví.

Vedení údajů v knize úrazů

V knize úrazů se uvede

- a) pořadové číslo úrazu,

- b) jméno, popřípadě jména, příjmení a datum narození zraněného,
- c) popis úrazu,
- d) popis události, při které k úrazu došlo, včetně údaje o datu a místě události,
- e) zda a kým byl úraz ošetřen,
- f) podpis zaměstnance právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, který provedl zápis do knihy úrazů,
- g) další údaje, pokud jsou potřebné k sepsání záznamu o úrazu.

Osobní údaje, které jsou součástí knihy úrazů, mohou být zpracovávány pouze za účelem evidence úrazů, popřípadě jako podklad pro vyhotovení záznamu o úrazu.

Záznam o úrazu

Záznam o úrazu dítěte, žáka nebo studenta škola nebo školské zařízení vyhotovuje, jde-li o

- a) úraz, jehož důsledkem byla nepřítomnost dítěte, žáka nebo studenta ve škole nebo školském zařízení, nebo
- b) smrtelný úraz; smrtelným úrazem se pro účely této vyhlášky rozumí takové poškození zdraví, které způsobilo smrt po úrazu nebo na jehož následky žák zemřel nejpozději do jednoho roku od vzniku úrazu.

Záznam o úrazu se vyhotoví na formuláři, jehož vzor je uveden v příloze vyhlášky č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazu dětí, žáků a studentů, ve znění p. p.).

Škola nebo školské zařízení vyhotoví o úrazu, který nezpůsobí nepřítomnost žáka ve škole nebo školském zařízení, záznam, pokud je pravděpodobné, že žákovi bude poskytnuta náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění způsobené úrazem.

Jedno vyhotovení záznamu o úrazu předá škola nebo školské zařízení zletilému žákovi, v případě nezletilého žáka jeho zákonnému zástupci.

Hlášení úrazu

O úrazu nezletilého žáka podá škola nebo školské zařízení bez zbytečného odkladu hlášení jeho zákonnému zástupci.

Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s úrazem byl spáchán trestný čin nebo přestupek, nebo jedná-li se o smrtelný úraz, podá škola nebo školské zařízení bez zbytečného odkladu hlášení místně příslušnému útvaru Policie České republiky.

O úrazu podá škola nebo školské zařízení bez zbytečného odkladu hlášení pojišťovně, u které je škola nebo školské zařízení pojištěno pro případ své odpovědnosti za škodu vzniklou na životě a zdraví žáků, pokud škola nebo školské zařízení má takové pojištění sjednáno.

Škola nebo školské zařízení bez zbytečného odkladu podá hlášení o úrazu také oblastnímu inspektorátu práce, popřípadě příslušnému obvodnímu báňskému úřadu, pokud k úrazu došlo při praktickém vyučování žáků středních škol nebo praktické přípravě studentů vyšších odborných škol.

Zasílání záznamů o úrazech

Záznam o úrazu zasílá škola nebo školské zařízení za uplynulý kalendářní měsíc, nejpozději do pátého dne následujícího měsíce,

- zřizovateli,
- zdravotní pojišťovně žáka a
- příslušnému inspektorátu České školní inspekce.

Záznam o smrtelném úrazu zasílá škola nebo školské zařízení do 5 pracovních dnů po podání hlášení

- zřizovateli,
- zdravotní pojišťovně žáka,
- příslušnému inspektorátu České školní inspekce a
- místně příslušnému útvaru Policie České republiky.

Nemoci z povolání

Ohrožení nemocí z povolání

Ohrožením nemocí z povolání se rozumí takové změny zdravotního stavu, jež vznikly při výkonu práce nepříznivým působením podmínek, za nichž vznikají nemoci z povolání (vyhláška č. 342/1997 Sb., ve znění p. p.), avšak nedosahují takového stupně poškození zdravotního stavu, který lze posoudit jako nemoc z povolání, a další výkon práce za stejných podmínek by vedl ke vzniku nemoci z povolání. Lékařský posudek o ohrožení nemocí z povolání vydává zdravotnické zařízení příslušné k vydání lékařského posudku o nemoci z povolání (nařízení vlády č. 290/1995 Sb.).

Nemoci z povolání

Nemoci z povolání jsou nemoci vznikající nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů, pokud vznikly za podmínek uvedených v seznamu nemocí z povolání. Nemoci z povolání se rozumí též akutní otrava vznikající nepříznivým působením chemických látek.

Nemoci z povolání jsou uvedeny v seznamu nemocí z povolání, který tvoří přílohu nařízení vlády č. 290/1995 Sb.

Povinnosti zaměstnavatele při vzniku nemoci z povolání

Zaměstnavatel vede evidenci zaměstnanců, u nichž byla uznána nemoc z povolání, která vznikla na jeho pracovištích, a uplatní taková opatření, aby odstranil nebo minimalizoval rizikové faktory, které vyvolávají ohrožení nemocí z povolání nebo nemoc z povolání.

Seznam nemocí z povolání

Nemoci z povolání patří do zvláštní kategorie poškození zdraví zaměstnanců. Jsou to nemoci, uvedené v seznamu nemocí z povolání, který je stanoven nařízením vlády č. 290/1995 Sb., včetně podmínek, za nichž tyto nemoci vznikají. Nemoc z povolání je tedy následek určité pracovní činnosti.

Vznik nemoci z povolání

Vznik nemoci z povolání je většinou odlišný od vzniku pracovního úrazu. Nejde obvykle o „krátkodobé, náhlé a násilné působení“ vnějších vlivů, ale o postupné narůstání škodlivých vlivů v organizmu, až po určitou hranici, při jejímž překročení může lékař konstatovat vznik nemoci z povolání. Narůstání škodlivých vlivů může být různé. Dobu od počátku působení rizika až po vznik nemoci z povolání lze označit jako inkubační dobu. Tato doba je velmi různá a záleží na tom, jakou má obranyschopnost organizmus zaměstnanců, jaká preventivní opatření zaměstnavatel uplatňuje a některé další skutečnosti. Průběh a délka inkubační doby však nemá vliv na odpovědnost za nemoc z povolání. Stejně tak nemá vliv ani to, když se zjistí, že postižený byl zvýšenou měrou disponován pro vznik této nemoci.

Uznávání nemocí z povolání

Otázka existence nemoci z povolání je především otázkou znalců. O tom, zda půjde o nemoc z povolání, vydává posudek pouze zdravotnické zařízení, jehož součástí je oddělení nebo klinika nemocí z povolání nebo pracovního lékařství - pracovně lékařské pracoviště. Posouzení se provádí na základě zjištění zdravotního stavu před vznikem onemocnění, výsledku lékařských vyšetření a dále na základě ověření podmínek vzniku onemocnění (ověření podmínek vzniku onemocnění provádí hygienická stanice, v jejímž spádovém území je pracoviště, na němž osoba trpící onemocněním vykonává nebo vykonávala práci v pracovněprávním nebo obdobném stavu). Na podkladě posouzení uznávají nemoci z povolání určená zdravotnická zařízení - střediska nemocí z povolání. Jejich seznam a také postup při uznávání nemocí z povolání uvádí vyhláška č. 342/1997 Sb., ve znění p. p.

Náhrada škody

Náhrada škody náleží zaměstnanci od data, které je v posudku označeno jako den zjištění nemoci z povolání. Za určitých okolností mohou lékaři zjistit, že zaměstnanec sice ještě nemoc z povolání nemá, ale je jí na konkrétním pracovišti ohrožen. Pokud tuto skutečnost lékař sdělí zaměstnavateli, je tento povinen zaměstnance ohroženého nemocí z povolání převést na jinou, pro něj vhodnou práci.

Princip náhrady škody za nemoc z povolání je stejný jako u pracovních úrazů.

Odpovědnost za škodu a náhrada škody zaměstnancům

Obecná odpovědnost zaměstnavatele za škodu

Zaměstnavatel odpovídá zaměstnanci za škodu, která mu vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním porušením právních povinností nebo úmyslným jednáním proti dobrým mravům, kterou mu způsobili porušením právních povinností v rámci plnění pracovních úkolů zaměstnavatele zaměstnanci jednající jeho jménem.

Zaměstnavatel neodpovídá zaměstnanci za škodu na dopravním prostředku, kterého

použil při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním bez jeho souhlasu. Rovněž neodpovídá za škodu, která vznikne na náradí, zařízeních a předmětech zaměstnance potřebných pro výkon práce, které použil bez jeho souhlasu.

Plnění pracovních úkolů

Plněním pracovních úkolů je výkon pracovních povinností vyplývajících z pracovního poměru a z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, jiná činnost vykonávaná na příkaz zaměstnavatele a činnost, která je předmětem pracovní cesty.

Plněním pracovních úkolů je též činnost konaná pro zaměstnavatele na podnět odborové organizace, rady zaměstnanců, popřípadě zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nebo ostatních zaměstnanců, popřípadě činnost konaná pro zaměstnavatele z vlastní iniciativy, pokud k ní zaměstnanec nepotřebuje zvláštní oprávnění nebo ji nevykonává proti výslovnému zákazu zaměstnavatele, jakož i dobrovolná výpomoc organizovaná zaměstnavatelem.

Přímá souvislost s plněním pracovních úkolů

V přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů jsou úkony potřebné k výkonu práce a úkony během práce obvyklé nebo nutné před počátkem práce nebo po jejím skončení a úkony obvyklé v době přestávky v práci na jídlo a oddech konané v objektu zaměstnavatele a dále vyšetření ve zdravotnickém zařízení prováděné na příkaz zaměstnavatele nebo vyšetření v souvislosti s noční prací, ošetření při první pomoci a cesta k nim a zpět. Takovými úkony však nejsou cesta do zaměstnání a zpět, stravování, vyšetření nebo ošetření ve zdravotnickém zařízení ani cesta k nim a zpět, pokud není konána v objektu zaměstnavatele.

V přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů je školení zaměstnanců organizované zaměstnavatelem nebo odborovou organizací, popřípadě orgánem nadřízeným zaměstnavateli, kterým se sleduje zvyšování jejich odborné připravenosti.

Který zaměstnavatel nese odpovědnost za škodu při

PRACOVNÍM ÚRAZU?	NEMOCI Z POVOLÁNÍ?
Došlo-li u zaměstnance při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním k poškození na zdraví, nebo k jeho smrti úrazem (pracovní úraz), odpovídá za škodu tím vzniklou zaměstnavatel, u něhož byl zaměstnanec v době úrazu v pracovním poměru. (§ 366 odst. 1 zákoníku práce)	Za škodu způsobenou zaměstnanci nemocí z povolání odpovídá zaměstnavatel, u něhož zaměstnanec pracoval naposledy před jejím zjištěním v pracovním poměru za podmínek, z nichž vzniká nemoc z povolání, kterou byl postižen. (§ 366 odst. 2 zákoníku práce)

Pro určení odpovědnosti ve smyslu citovaného ustanovení není rozhodné, kde se zaměstnanci pracovní úraz přihodil (onemocněl nemocí z povolání), ani to, zda vznik úrazu (nemocí z povolání) zaměstnavatel zavinil či nikoliv. Podstatné je, že úraz

zaměstnanec utrpěl při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním a nemoc z povolání za podmínek, v nichž u zaměstnavatele konal práci v pracovním poměru.

Odpovědnost zaměstnavatele za škodu při pracovních úrazech a nemocech z povolání

Zaměstnavatel odpovídá zaměstnanci za škodu vzniklou pracovním úrazem, jestliže škoda vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Zaměstnavatel odpovídá zaměstnanci za škodu vzniklou nemocí z povolání, jestliže zaměstnanec před jejím zjištěním pracoval u zaměstnavatele za podmínek, za nichž vzniká nemoc z povolání, kterou byl postižen.

Jako nemoc z povolání se odškodňuje i nemoc vzniklá před jejím zařazením do seznamu nemocí z povolání, a to od jejího zařazení do seznamu a za dobu nejvýše 3 let před jejím zařazením do seznamu.

Zaměstnavatel je povinen nahradit škodu, i když dodržel povinnosti vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pokud se odpovědnosti zcela nebo zčásti nezprostí.

Zproštění odpovědnosti zaměstnavatele

Zaměstnavatel se zprostí odpovědnosti zcela, prokáže-li, že škoda vznikla

- a) tím, že postižený zaměstnanec svým zaviněním porušil právní, nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány, nebo
- b) v důsledku opilosti postiženého zaměstnance nebo v důsledku zneužití jiných návykových látek a zaměstnavatel nemohl škodě zabránit, a že tyto skutečnosti byly jedinou příčinou škody.

Zaměstnavatel se zprostí odpovědnosti zčásti, prokáže-li, že škoda vznikla

- a) v důsledku skutečností uvedených v předchozím odstavci pod písm. a) a b) a že tyto skutečnosti byly jednou z příčin škody,
- b) proto, že si zaměstnanec počínal v rozporu s obvyklým způsobem chování tak, že je zřejmé, že ačkoliv neporušil právní nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, jednal lehkomyšlně, přestože si musel vzhledem ke své kvalifikaci a zkušenostem být vědom, že si může způsobit újmu na zdraví. Za lehkomyšlné jednání není možné považovat běžnou neopatrnost a jednání vyplývající z rizika práce.

Zprostí-li se zaměstnavatel odpovědnosti zčásti, určí zaměstnavatel část škody, kterou nese zaměstnanec, podle míry jeho zavinění; v případě uvedeném v předchozím odstavci pod písm. b) uhradí však zaměstnavatel alespoň jednu třetinu škody.

Při posuzování, zda zaměstnanec porušil právní nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, se zaměstnavatel nemůže dovolávat všeobecných ustanovení, podle nichž si má každý počínat tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných.

Nemožnost zproštění odpovědnosti

Zaměstnavatel se nemůže zprostit odpovědnosti zcela ani zčásti v případě, kdy zaměstnanec utrpěl pracovní úraz při odvracení škody hrozící zaměstnavateli nebo nebezpečí přímo hrozící životu nebo zdraví, pokud zaměstnanec tento stav úmyslně nevyvolal.

Projednáání způsobu a rozsahu náhrady škody

Zákoník práce požaduje po zaměstnavateli, aby způsob a rozsah náhrady škody projednal bez zbytečného odkladu s příslušným odborovým orgánem a se zaměstnancem. Je vhodné, aby zaměstnavatel k rozhodování o náhradě škody měl ustavenou komisi.

Druhy náhrad

Zaměstnanci, který utrpěl pracovní úraz nebo u něhož byla zjištěna nemoc z povolání, je zaměstnavatel v rozsahu, ve kterém za škodu odpovídá, povinen poskytnout náhradu za

- ztrátu na výdělku,
- bolest a ztížení společenského uplatnění,
- účelně vynaložené náklady spojené s léčením,
- věcnou škodu

Odškodnění bolesti

Odškodnění bolesti se určuje podle sazeb bodového ohodnocení stanoveného v přílohách č. 1 a 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb., ve znění p. p., a to za bolest způsobenou škodou na zdraví, jejím léčením nebo odstraňováním jejích následků; za bolest se přitom považuje každé tělesné a duševní strádání způsobené škodou na zdraví osobě, která tuto škodu utrpěla. Bodové ohodnocení škody na zdraví se vymezuje v lékařském posudku.

Pokud není bodové ohodnocení posuzované škody na zdraví uvedeno v přílohách č. 1 a 3 uvedené vyhlášky, použije se bodové ohodnocení za škodu na zdraví, s níž lze posuzovanou škodu po stránce bolesti nejspíše srovnávat.

Odškodnění ztížení společenského uplatnění

Odškodnění ztížení společenského uplatnění se určuje podle sazeb bodového ohodnocení stanoveného v přílohách č. 2 a 4 vyhlášky č. 440/2001 Sb., ve znění p. p., a to za následky škody na zdraví, které jsou trvalého rázu a mají prokazatelně nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti, zejména na uspokojování jeho životních a společenských potřeb, včetně výkonu dosavadního povolání nebo přípravy na povolání, dalšího vzdělávání a možnosti uplatnit se v životě rodinném, politickém, kulturním a sportovním, a to s ohledem na věk poškozeného v době vzniku škody na zdraví (dále jen "následky"). Odškodnění za ztížení společenského uplatnění musí být přiměřené povaze následků a jejich předpokládanému vývoji, a to v rozsahu, v jakém jsou omezeny možnosti poškozeného uplatnit se v životě a ve společnosti.

Bodové ohodnocení ztížení společenského uplatnění se vymezuje v lékařském posudku.

Pokud není bodové ohodnocení posuzovaných následků uvedeno v přílohách č. 2 a 4 uvedené vyhlášky, použije se bodové ohodnocení za následky, s nimiž lze posuzované následky nejspíše srovnávat podle jejich povahy a rozsahu.

Stanovení výše odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění

Výše odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění se stanoví na základě bodového ohodnocení stanoveného v lékařském posudku. Hodnota 1 bodu činí 120 Kč. Ve zvlášť výjimečných případech hodných mimořádného zřetele může soud výši odškodnění stanovenou podle vyhlášky č. 440/2001 Sb., ve znění p.p., přiměřeně zvýšit.

Lékařský posudek

Lékařský posudek za účelem stanovení výše odškodnění v jednotlivých případech zpracovává posuzující lékař, který je ošetřujícím lékařem poškozeného; v případě nemoci z povolání je tímto lékařem ošetřující lékař zdravotnického zařízení oprávněného k posuzování nemocí z povolání.

Projednání způsobu a výši náhrady škody

Způsob a výši náhrady škody je zaměstnavatel povinen projednat bez zbytečného odkladu s odborovou organizací a se zaměstnancem.

Druhy náhrad při úmrtí zaměstnance

Zemře-li zaměstnanec následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, je zaměstnavatel povinen v rozsahu své odpovědnosti poskytnout:

- náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s jeho léčením,
- náhradu přiměřených nákladů spojených s pohřbem,
- náhradu nákladů na výživu pozůstalých,
- jednorázové odškodnění pozůstalých,
- náhradu věcné škody.

Práva vyplývající z předchozího odstavce nejsou závislá na tom, zda postižený zaměstnanec před svou smrtí uplatnil ve stanovené lhůtě svá práva na náhradu škody.

Náhrada účelně vynaložených nákladů spojených s léčením a náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem

Náhrada účelně vynaložených nákladů spojených s léčením a náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem je řešena v § 376 zákona č. 262/2006 Sb. zákoníku práce, ve znění p.p.

Náhrada nákladů na výživu pozůstalých

Náhrada nákladů na výživu pozůstalých je řešena v § 377 zákona č. 262/2006 Sb. zákoníku práce, ve znění p.p.

Jednorázové odškodnění pozůstalých

Jednorázové odškodnění pozůstalých přísluší pozůstalému manželovi a nezaopatřenému

dítěti, a to každému ve výši 240 000 Kč; rodičům zemřelého zaměstnance, jestliže žili se zaměstnancem v domácnosti, v úhrnné výši 240 000 Kč. Jednorázové odškodnění ve výši 240 000 Kč přísluší i v případě, že se zemřelým zaměstnancem žil v domácnosti pouze jeden rodič.

Náhrada věcné škody

Náhrada věcné škody přísluší dědicům zaměstnance.

Odpovědnost za škodu a náhrada škody dětem, žákům a studentům

Odpovědnost za škodu při úrazech žáků

Školy odpovídají v rozsahu stanoveném zákoníkem práce žákům za škodu, která jim vznikla v důsledku úrazu. Způsob a rozsah náhrady škody projedná škola se zákonnými zástupci žáka nebo se zletilým žákem.

Odpovědnost za škodu vzniklou úrazem dětí v mateřských školách

Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Škoda je způsobena právnickou osobou, anebo fyzickou osobou, když byla způsobena při jejich činnosti těmi, které k této činnosti použili. Tyto osoby samy za škodu takto způsobenou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovněprávních předpisů není tím dotčena. Odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.

Nezletilý nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, odpovídá za škodu jím způsobenou, je-li schopen ovládnout své jednání a posoudit jeho následky; společně a nerozdílně s ním odpovídá, kdo je povinen vykonávat nad ním dohled. Není-li ten, kdo způsobí škodu, pro nezletilost nebo pro duševní poruchu schopen ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky, odpovídá za škodu ten, kdo je povinen vykonávat nad ním dohled.

Kdo je povinen vykonávat dohled, zproští se odpovědnosti, jestliže prokáže, že náležitý dohled nezanedbal.

Vykonává-li dohled organizace, její pracovníci dohledem pověřeni sami za škodu takto vzniklou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovněprávních předpisů není tím dotčena.

(Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění p. p., § 420, § 422)

Odpovědnost za škodu vzniklou úrazem u žáků a studentů

Odpovědnost za škodu je rozdělena do dvou skupin: v první se jedná o odpovědnost žáků středních škol, odborných učilišť nebo studentů vysokých škol těmito subjekty. Jde např. o škodu, kterou způsobí porušením právní povinnosti (např. škoda na věcech apod.).

Je stanovena odpovědnost subjektů, které se podílejí na výchově a učebním procesu mládeže. Především jde o odpovědnost za náhradu škody za případný úraz. Vychází se ze skutečnosti, že škola má právní subjektivitu a může tedy brát na sebe práva a povinnosti. Za škodu, která vznikla žákům základních a podobných (např. základní

umělecké, zvláštní apod.) škol, odpovídá tato škola. Pokud nemá právní subjektivitu a nevystupuje-li v právních vztazích svým jménem, odpovídá žákům zřizovatel školy.

Při posuzování odpovědnosti za škodu, která vznikla žákům středních odborných učilišť, odborných učilišť nebo učilišť, se vychází z nové právní úpravy v ZP. Učiliště odpovídá za škodu vždy, dojde-li k ní ve škole při teoretickém nebo praktickém vyučování a v přímé souvislosti s ním. Uskutečňovalo-li se vyučování mimo učiliště, např. u právnické nebo fyzické osoby, odpovídá tato osoba, třeba soukromý podnikatel. Podmínkou je, že se jednalo o praktické vyučování, neboť teoretické vyučování bude zpravidla probíhat jen ve škole (učilišti), a nikoli u soukromých podnikatelů nebo jiných právnických nebo fyzických osob. V úvahu by mohlo přicházet i školské zařízení.

Příslušná škola odpovídá za škodu i žákům gymnázií a středních škol, pokud ke škodě došlo při teoretickém vyučování a praktickém vyučování ve škole nebo v přímé souvislosti s ním. Tato nová právní úprava se vztahuje i na zřizované soukromé školy, neboť mají právní subjektivitu.

Zde může v odpovědnosti za škodu přicházet v úvahu i další subjekt, jako je např. fyzická osoba nebo jiná právnická osoba. Především tehdy, dojde-li ke škodě, např. k úrazu při praktickém vyučování u těchto právnických nebo fyzických osob. Např. žák střední odborné školy utrpí úraz při praktickém vyučování, které probíhalo jako praktický výcvik u soukromého podnikatele. Náhradu škody by pak byl povinen hradit tento soukromý podnikatel, neboť má zákonnou povinnost zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci u všech osob, které jsou v areálu jeho pracoviště. Pokud by však ke škodě došlo při výchově mimo vyučování nebo v přímé souvislosti s ní, odpovídá za škodu školské zařízení.

Podobně je upravena odpovědnost za škodu vysokých škol. Tato škola, případně fakulta, by musela hradit škodu, která se stala studentu vysoké školy při teoretickém vyučování a při praktickém vyučování ve škole nebo v přímé souvislosti s ním. Dojde-li ke škodě, např. k úrazu studenta, při praktickém vyučování u právnické nebo fyzické osoby (např. na praxi u soukromého podnikatele) nebo v přímé souvislosti s ním, odpovídá tato osoba, u níž se vyučování uskutečňovalo.

Odpovědnost za škodu školských subjektů ve vztahu k žákům a studentům je řešena podle zákoníku práce, i když se nejedná o klasický pracovněprávní vztah nebo výkon práce. V úvahu přichází především odpovědnost za škodu při pracovních úrazech. Úraz, který žák nebo student střední (včetně žáků učilišť) nebo vysoké školy utrpí při teoretickém nebo praktickém vyučování ať už přímo ve škole nebo u jiného subjektu, kde se tato výchova provádí nebo v přímé souvislosti s ní, není ovšem pracovním úrazem ve smyslu zákoníku práce. Jde o úraz, který žák nebo student utrpěl při plnění úkolů nebo činnosti, jejíž konání mu ukládá škola nebo školské zařízení.

Nemusí tomu ovšem vždycky být jen při plnění školních povinností žáka nebo studenta, může jít někdy o tzv. exces (vybočení) jeho spolužáka, zejména staršího nebo tělesně vyspělejšího. V tom případě se uplatní ustanovení školního nebo studijního řádu, ale také dalších předpisů, resp. řádů platných ve školských zařízeních. Úraz ovšem předpokládá úrazový děj, tedy náhlé, násilné a jednorázové působení zevních vlivů nezávisle na vůli poškozeného.

Úrazem způsobeným „při vyučování“ se rozumí nejen úraz ve vyučovacích hodinách, nýbrž i o přestávkách, a to ve škole nebo v jejím obvodu (v areálu školy). Obdobně, to platí o úrazu ve školských zařízeních. Stane-li se úraz žáku o přestávce mezi vyučovacími hodinami, odpovídá za úraz škola podle uvedených zásad a podle zákoníku práce.

Škoda za případný úraz bude nejčastějším druhem odpovědnosti školy nebo školského zařízení. Nelze vyloučit ani další možné druhy, jako je např. věcná škoda, která bude studentu způsobena v souvislosti s vyučováním apod. Odpovědnost školy nebo školského zařízení se v těchto případech rovněž bude posuzovat podle ustanovení zákoníku práce. Žák nebo student může úspěšně uplatňovat na škole tento druh škody, jestliže se prokáže porušení právních povinností, v jejichž přímém důsledku žáku vznikla škoda. Může jít i o škodu způsobenou těmi, kteří v rámci plnění úkolů školy jednájí jejím jménem, anebo o škodu způsobenou úmyslným trestným činem třetí osoby.

Úprava uvedená v § 391 je v zákoníku práce dočasná.

(§ 105, § 106 odst.4 písm.h), § 265 odst.1 a 2 ZP, § 347 odst.1, § 365 a 366 ZP, § 367, § 368 ZP, § 369 ZP, § 380 odst.4 , § 387 ZP; § 391 ZP, nař. vl. č. 494/2001 Sb.; NV č.290/1995 Sb., Pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení, Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřízovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy

8. Práva a povinnosti zaměstnanců, povinnosti žáků a studentů

Práva zaměstnanců

Zaměstnanci mají právo na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, na informace o rizicích jejich práce a na informace o opatřeních na ochranu před jejich působením; informace musí být pro zaměstnance srozumitelná. Jsou oprávněni odmítnout výkon práce, o níž mají důvodně za to, že bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje jejich život nebo zdraví, popřípadě život nebo zdraví jiných fyzických osob; takové odmítnutí nelze posuzovat jako nesplnění povinnosti zaměstnance.

Zaměstnanci mají právo a povinnost podílet se na vytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí, a to zejména uplatňováním stanovených a zaměstnavatelem přijatých opatření a svou účastí na řešení otázek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

(§ 106 odst.1 až 3 ZP; Pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení)

Povinnosti zaměstnanců

Každý zaměstnanec je povinen dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost, o své zdraví i o bezpečnost a zdraví fyzických osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho jednání, případně opomenutí při práci. Znalost základních povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů a požadavků zaměstnavatele k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je nedílnou a trvalou součástí kvalifikačních předpokladů zaměstnance.

Zaměstnanec je povinen

- účastnit se školení zajišťovaných zaměstnavatelem zaměřených na bezpečnost a ochranu zdraví při práci včetně ověření svých znalostí,
 - podrobit se závodním preventivním prohlídkám, vyšetřením nebo očkováním stanoveným zvláštními právními předpisy (§ 37 zákon č. 258/2000 Sb., ve znění p. p.),
 - dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, s nimiž byl řádně seznámen, a řídit se zásadami bezpečného chování na pracovišti a informacemi zaměstnavatele,
 - dodržovat při práci stanovené pracovní postupy, používat stanovené pracovní prostředky, dopravní prostředky, osobní ochranné pracovní prostředky a ochranná zařízení a svévolně je neměnit a nevyřazovat z provozu,
 - nepožívat alkoholické nápoje a nezneužívat jiné návykové látky (zák. č. 167/1998 Sb., ve znění p. p.) na pracovištích zaměstnavatele a v pracovní době i mimo tato pracoviště, nevstupovat pod jejich vlivem na pracoviště zaměstnavatele a nekouřit na pracovištích a v jiných prostorách, kde jsou účinkům kouření vystaveni také nekuřáci. Zákaz požívání alkoholických nápojů se nevztahuje na zaměstnance, kteří pracují v nepříznivých mikroklimatických podmínkách, pokud požívají pivo se sníženým obsahem alkoholu, a na zaměstnance, u nichž požívání těchto nápojů je součástí plnění pracovních úkolů nebo je s plněním těchto úkolů obvykle spojeno,
 - oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci nedostatky a závady na pracovišti, které ohrožují nebo by bezprostředně a závažným způsobem mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví zaměstnanců při práci, zejména hrozící vznik mimořádné události nebo nedostatky organizačních opatření, závady nebo poruchy technických zařízení a ochranných systémů určených k jejich zamezení,
 - s ohledem na druh jím vykonávané práce se podle svých možností podílet na odstraňování nedostatků zjištěných při kontrolách orgánů, kterým přísluší výkon kontroly podle zvláštních právních předpisů (např. zákon č. 251/2005 Sb., ve znění p. p.),
 - bezodkladně oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci svůj pracovní úraz, pokud mu to jeho zdravotní stav dovolí, a pracovní úraz jiného zaměstnance, popřípadě úraz jiné fyzické osoby, jehož byl svědkem, a spolupracovat při objasňování jeho příčin,
 - podrobit se na pokyn oprávněného vedoucího zaměstnance písemně určeného zaměstnavatelem zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek (zákon č. 379/2005 Sb., ve znění p.p.; zákon č. 167/1998 Sb., ve znění p.p.).
- (§ 106 odst. 4 ZP; Pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení, Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy).

Povinnosti žáků

Žáci jsou povinni na úseku zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zejména

- a) dodržovat školní a vnitřní řád a předpisy a pokyny školy k ochraně zdraví a bezpečnosti, s nimiž byli seznámeni (§ 22 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění p. p.)
- b) plnit pokyny zaměstnanců škol vydané v souladu s právními předpisy a školním nebo vnitřním řádem.

(Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (37 14/2005-25)

9. Dokumentace BOZP, Směrnice k zajištění BOZP

Dokumentace BOZP

Přehledná dokumentace vedená zaměstnavatelem umožňuje snadné sledování a hodnocení stavu BOZP.

Dokumentaci k zajištění BOZP, kterou je zaměstnavatel povinen vést tvoří zejména:

- směrnice k zajištění BOZP – slouží k rozdělení úkolů vedoucím zaměstnancům,
- doklady o stavu budovy a všech dalších prostor – doklady o kolaudaci budov, dílen, laboratoří, tělocvičen atd., stavební plány objektů,
- doklady o každoročních předepsaných prověrkách bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích zaměstnavatele,
- zprávy o předepsaných revizích, zkouškách a kontrolách technických zařízení a vybavení,
- dokumentace ke kotelně a jejímu provozu
- školní řád, popř. vnitřní řád,
- provozní řády dílen, laboratoří, hřišť, tělocvičen, odborných učeben apod.,
- zápisy o provedeném školení a přezkušování zaměstnanců a poučení žáků,
- evidence pracovní doby včetně přesčasové práce, přestávek v práci a bezpečnostních přestávek,
- kniha školních a pracovních úrazů,
- záznamy o pracovních úrazech a školních úrazech dětí, žáků a studentů a jejich odškodňování,
- evidence uznaných nemocí z povolání,
- rozbory pracovní a školní úrazovosti,
- zprávy o šetření příčin smrtelných školních a pracovních úrazů,
- dokumentace zdravotní způsobilosti zaměstnanců,
- dokument o pracích a pracovištích zakázaných ženám, těhotným ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým,
- seznam poskytovaných osobních ochranných pracovních prostředků,
- evidence používaných osobních ochranných pracovních prostředků,

- dokumentace k ustavení odborně způsobilých osob v prevenci rizik,
- jmenování odpovědných osob za provoz technických zařízení,
- jmenování obsluh vyhrazených technických zařízení,
- kniha závad,
- rozvrh dozorů nad žáky,
- zápisy o výsledcích kontrol provedených příslušnými kontrolními orgány,
- zajištění první pomoci,
- dokumentace k riziku,
- provozní řád (dle § 7 zákona č. 258/2000 Sb., ve znění p. p.,
- deník kontrol a další

Směrnice k zajištění BOZP

Směrnice k zajištění BOZP není povinnou dokumentací, ale pouze doporučením. Vzhledem k tomu, že se tato směrnice vztahuje na děti, žáky, studenty, zaměstnance školy, ale i zaměstnance jiných zaměstnavatelů, je třeba je s touto směrnicí prokazatelně seznámit.

10. Lhůty kontrol a revizí

Příklad preventivní údržby u provozovaných zařízení ve školách a školských zařízeních:

Název revize	Lhůta
Elektrická zařízení	3 roky
Hromosvody	5 let
Plynové zařízení	3 roky
Plynové spotřebiče	1 rok
Kotelna – plynové zařízení	3 roky
Kotelna – odborná prohlídka	12 měsíců
Tlakové nádoby	1 rok
Hasící přístroje a hydranty	1 rok
Elektrické ruční nářadí a elektrické spotřebiče	3 až 36 měsíců
Tělovýchovné nářadí a venkovní hřiště – odborná prohlídka	1 rok

11. Vyhrazená a jiná technická zařízení

V případě, že je ve škole, popř. školském zařízení provozováno vyhrazené technické zařízení, je povinností ředitele jmenovat obsluhu zařízení, zajistit získání odborné způsobilosti obsluhy a zajistit provádění preventivní údržby zařízení, tj. kontrol, revizí a zkoušek v souladu s předpisy k zajištění bezpečnosti vyhrazených technických zařízení a předpisy souvisejícími.

Tlaková zařízení

Vyhláška č. 18/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená tlaková zařízení a stanoví některé požadavky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění p. p.

- § 2 – vyhrazená tlaková zařízení
- § 7 - revize a zkoušky provozovaných kotlů a tlakových nádob
- § 11- topiči kotlů

Nařízení vlády č. 26/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na tlaková zařízení, ve znění p. p.

- §1- základní ustanovení

Zdvíhací zařízení

Vyhláška č. 19/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená zdvíhací zařízení a stanoví některé požadavky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění p. p.

- § 2 – vyhrazená zdvíhací zařízení
- § 5 – ověřovací zkoušky
- § 6 – zkoušky po opravách
- § 7 – revize a revizní zkoušky
- § 9 – kontrolní prohlídky a zkoušky

Nařízení vlády č. 27/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na výtahy, ve znění p. p.

- §1- základní ustanovení

ČSN 27 4002 Bezpečnostní předpisy pro výtahy - Provoz a servis výtahů 3.2003

- dozorce výtahu
- požadavky na prohlídky výtahů
- technická dokumentace výtahů (kniha výtahů)

ČSN 27 4007 Bezpečnostní předpisy pro výtahy -Prohlídky a zkoušky výtahů v provozu 6.2004

- Zkoušky
- Inspekční prohlídky
- Posouzení provozních rizik a nápravná a ochranná opatření

Elektrická zařízení

Vyhláška č. 19/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená elektrická zařízení a stanoví některé požadavky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění p. p.

- § 2 - Vyhrazená elektrická zařízení
- § 3 - Oprávnění organizací

Vyhláška č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění p. p.

Stanovuje stupně odborné způsobilosti zaměstnanců, kteří se zabývají obsluhou elektrických zařízení nebo prací; dále stanoví podmínky získání kvalifikace a povinnosti organizací a zaměstnanců v souvislosti s kvalifikací.

§ 3 – pracovníci seznámení

Pracovníci seznámení jsou ti, kteří byli organizací v rozsahu své činnosti seznámení s předpisy o zacházení s elektrickými zařízeními a upozornění na možné ohrožení těmito zařízeními.

Seznámení a upozornění provede organizací pověřený pracovník s kvalifikací odpovídající charakteru činnosti a pořídí o tom zápis, který podepíše spolu s pracovníky seznámenými.

§ 4 – pracovníci poučení

Pracovníci poučení jsou ti, kteří byli organizací v rozsahu své činnosti seznámení s předpisy pro činnost na elektrických zařízeních, školení v této činnosti, upozornění na možné ohrožení elektrickými zařízeními a seznámení s poskytováním první pomoci při úrazech elektrickým proudem.

Organizace je povinna stanovit obsah seznámení a dobu školení s ohledem na charakter a rozsah činnosti, kterou mají pracovníci uvedení v odstavci 1 vykonávat, a zajistit ověřování znalostí těchto pracovníků ve lhůtách, které předem určí.

Seznámení, školení, upozornění a ověření znalostí provede pro obsluhu elektrických zařízení organizací pověřený pracovník s kvalifikací odpovídající charakteru činnosti, a půjde-li o práci na elektrických zařízeních, pracovník s některou z kvalifikací uvedených v § 5 až 9 vyhlášky č. 50/1978 Sb., ve znění p. p.; pořídí o tom zápis, který podepíše spolu s pracovníky poučenými.

§ 5 – pracovníci znalí

Pracovníci znalí jsou ti, kteří mají ukončené odborné vzdělání uvedené v příloze 2 vyhlášky č. 50/1978 Sb., ve znění p.p. a po zaškolení složili zkoušku v rozsahu stanoveném v § 14 odst. 1 vyhlášky č. 50/1978 Sb., ve znění p.p.

Zaškolení a zkoušku je povinna zajistit organizace. Obsah a délku zaškolení stanoví organizace s ohledem na charakter a rozsah činnosti, kterou mají pracovníci vykonávat. Dále je povinna zajistit nejméně jednou za tři roky jejich přezkoušení.

Zaškolení provede organizací pověřený pracovník s kvalifikací odpovídající charakteru činnosti, kterou mají pracovníci vykonávat. Zkoušení nebo přezkoušení provede organizací pověřený pracovník s některou z kvalifikací uvedených v § 6 až 9 vyhlášky č. 50/1978 Sb., ve znění p.p; pořídí o tom zápis, který podepíše spolu s pracovníky znalými.

§ 6 – pracovníci pro samostatnou činnost

Pracovníci pro samostatnou činnost jsou pracovníci znalí s vyšší kvalifikací, kteří

- splňují požadavky pro pracovníky uvedené v § 5 odst. 1 vyhlášky č. 50/1978 Sb., ve znění p. p.,

- mají alespoň nejkratší požadovanou praxi uvedenou v příloze 1 uvedené vyhlášky,
- prokázali složením další zkoušky v rozsahu stanoveném v § 14 odst. 1 vyhlášky č. 50/1978 Sb., ve znění p. p., znalosti potřebné pro samostatnou činnost.

Uvedenou zkoušku je povinna zajistit organizace; dále je povinna zajistit nejméně jednou za tři roky přezkoušení pracovníků pro samostatnou činnost.

Zkoušení nebo přezkoušení provede organizací pověřená tříčlenná zkušební komise, jejíž nejméně jeden člen musí mít některou z kvalifikací uvedených v § 7 až 9 vyhlášky č. 50/1978 Sb., ve znění p.p. Komise o tom pořídí zápis, podepsaný jejími členy.

§ 11 – kvalifikace ve zvláštních případech

Absolventi vysoké školy elektrotechnické a absolventi přírodovědecké fakulty oboru fyziky, kteří pracují jako asistenti v laboratořích škol všech stupňů, se považují na svých pracovištích za pracovníky pro řízení činnosti, pokud složili zkoušku v rozsahu stanoveném v § 14 odst. 1 vyhlášky č. 50/1978 Sb., ve znění p.p. Jejich znalosti musí být ověřovány přezkoušením nejméně jednou za tři roky.

Učitelé, kteří používají při výuce na školách elektrická zařízení pod napětím, se považují pro tuto činnost za pracovníky pro samostatnou činnost; musí však být v používání zařízení prokazatelně zaškoleni a jejich znalosti bezpečnostních předpisů souvisejících s jejich činností musí být ověřovány přezkoušením nejméně jednou za tři roky.

Zkoušení nebo přezkoušení uvedených pracovníků provede tříčlenná zkušební komise, jejíž nejméně jeden člen musí mít některou z kvalifikací uvedených v § 7 až 9 uvedené vyhlášky. Komise o tom pořídí zápis podepsaný jejími členy. Komisi ustavuje vedoucí organizace.

§ 12 - Povinnosti organizace

Organizace jsou povinny zajišťovat trvalé zvyšování odborné úrovně pracovníků uvedených ve výše uvedené vyhlášce, soustavné doplňování jejich znalostí v souladu s nejnovějšími poznatky vědy a techniky, zejména v oblasti předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení, včetně technických norem, souvisejících s jejich činností.

Organizace smí pověřovat činností, řízením činnosti,..... a prováděním revizí jen pracovníky, kteří mají odpovídající kvalifikaci ve smyslu vyhlášky č.50/1978 Sb., ve znění p. p.

Organizace, která pověřuje nejvýše dva pracovníky činností vyžadující kvalifikaci nejméně podle § 5 uvedené vyhlášky, musí zajistit, aby alespoň jeden z nich měl kvalifikaci nejméně podle § 6 uvedené vyhlášky.

Organizace, která pověřuje více než dva pracovníky činností vyžadující kvalifikaci nejméně podle § 5, musí zajistit, aby alespoň jeden z nich měl kvalifikaci podle § 7 uvedené vyhlášky. Pro vedení všech pracovníků s kvalifikací nejméně podle § 5, je organizace povinna ustanovit vedoucího, popřípadě i jeho zástupce. Tito pracovníci musí mít kvalifikaci podle § 8 uvedené vyhlášky.

Organizace musí zajistit, aby učňové elektrotechnických oborů a zaškolovaní pracovníci prováděli na elektrických zařízeních jen takovou činnost, která odpovídá jejich postupně

nabývaným odborným znalostem, a vždy pod vedením určeného pracovníka s kvalifikací odpovídající charakteru činnosti.

Žáci středních elektrotechnických škol smějí vykonávat takové činnosti, které odpovídají jejich postupně nabývaným odborným znalostem a fyzické zdatnosti, ale vždy s dohledem nebo pod dozorem osoby určené k jejich odbornému výcviku.

Žáci vysokých elektrotechnických škol se po dobu studia a jen ve školních laboratořích posuzují takto:

- a) žáci 1. a 2.ročníku za pracovníky poučené;
- b) žáci vyšších ročníků za pracovníky znalé, pokud složili zkoušku ze znalostí příslušných bezpečnostních předpisů;
- c) diplomanti za pracovníky znalé s vyšší kvalifikací, pokud složili zkoušku.

Jestliže žáci elektrotechnických škol splnili podmínky pro kvalifikaci osob znalých nebo znalých s vyšší kvalifikací již před nástupem do školy, mohou vykonávat činnosti v rozsahu již dříve získané kvalifikace.

Plynová zařízení

Vyhláška č. 21/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená plynová zařízení a stanoví některé požadavky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění p. p.

- § 2 - Vyhrazená plynová zařízení
- § 5 - Obsluha plynových zařízení
- § 8 - Provoz zařízení

Nařízení vlády č. 25/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na účinnost nových teplovodních kotlů spalujících kapalná nebo plynná paliva, ve znění p. p.

- § 1 – základní ustanovení

Nařízení vlády č. 22/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na spotřebiče plyných paliv

- § 1 – základní ustanovení

Vyhláška č. 85/1978 Sb., o kontrolách, revizích a zkouškách plynových zařízení, ve znění p. p.

§ 1 – rozsah platnosti

§ 3 – kontrola zařízení

Kontrolou zařízení je posouzení, zda stav provozovaného zařízení odpovídá požadavkům bezpečnosti práce a technických zařízení a požadavkům požární ochrany.

Kontrolou zařízení pověří organizace pracovníka, který prokazatelně ovládá bezpečnostní předpisy pro obsluhu kontrolovaného zařízení, bezpečnostní předpisy související, požární řád a poplachové směrnice a který je zaškolen v obsluze zařízení.

O kontrole zařízení provede pověřený pracovník záznam do provozního deníku, který

obsahuje:

- a) jméno a příjmení pracovníka, který kontrolu provedl,
- b) datum kontroly,
- c) rozsah kontroly,
- d) zjištěné závady a návrhy na jejich odstranění,
- e) podpis pracovníka, který kontrolu provedl.

Kontrola zařízení se uskuteční jednou za rok; v případě, že technický stav zařízení nebo provozní zkušenosti vyžadují častější kontroly, nařídí vedoucí organizace jejich provádění v kratších termínech.

§ 4 – revize zařízení

Revize zařízení jsou výchozí a provozní; rozumí se jimi celkové posouzení zařízení, při kterém se prohlídkou, vyzkoušením, popřípadě i měřením zjišťuje provozní bezpečnost a spolehlivost zařízení nebo jeho částí a posoudí se i technická dokumentace a odborná způsobilost obsluhy.

Jestliže je součástí zařízení i zařízení elektrické, tlakové, zdvihací nebo jiné, prověří se při revizi celého zařízení, zda u těchto zařízení byla provedena revize podle zvláštních předpisů. Ve zprávě o revizi zařízení se o tom učiní záznam.

Pro provádění revizí je organizace, která zařízení provozuje, povinna vypracovat harmonogram revizí nejméně na tříleté období a upravovat je podle provozních zkušeností a technického stavu zařízení.

Nízkotlaké kotelny

Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí

- příloha – čl.12 Nízkotlaká kotelna

Vyhláška č. 91/1993 Sb. k zajištění bezpečnosti práce v nízkotlakých kotelnách

- § 2 – základní pojmy
- § 3 – projektová dokumentace kotelny
- § 4 – dokumentace kotle
- § 5 – zřizování kotelen
- § 6 – větrání
- § 7 – nouzové osvětlení
- § 9 – ochrana proti popálení
- § 10 – provozní řád
- § 12 – povinnosti provozovatele
- § 13 – provozní deník
- § 14 – zkoušky topičů
- § 15 – povinnosti topičů
- § 16 – odborné prohlídky kotelen
- Příloha – vzor osvědčení k obsluze

3 Rizikové faktory

1. Povinnosti zaměstnavatele vyplývající ze zákona o BOZP

Zaměstnavatel je povinen

- zajistit, aby pracoviště byla prostorově a konstrukčně uspořádána a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro zaměstnance z hlediska bezpečnosti, hygieny a ochrany zdraví při práci odpovídaly bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště, aby
 - prostory určené pro práci, chodby, schodiště a jiné komunikace měly stanovené rozměry a povrch a byly vybaveny pro činnosti zde vykonávané,
 - pracoviště byla osvětlena, pokud možno denním světlem, měla stanovené mikroklimatické podmínky, zejména pokud jde o objem vzduchu, větrání, vlhkost, teplotu a zásobování vodou,
 - prostory pro osobní hygienu, převlékání, odkládání osobních věcí, odpočinek a stravování zaměstnanců měly stanovené rozměry, provedení a vybavení,
 - únikové cesty, východy a dopravní komunikace k nim včetně přístupových cest byly stále volné,
 - ve výše uvedených prostorách byla zajištěna pravidelná údržba, úklid a čištění,
 - pracoviště byla vybavena v rozsahu dohodnutém s příslušným zařízením poskytujícím preventivní závodní péči prostředky pro poskytnutí první pomoci a vybavena prostředky pro přivolání zdravotnické záchranné služby.
- zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vhodné pro práci, při které budou používány. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí musí být
 - vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců,
 - vybaveny nebo upraveny tak, aby odpovídaly ergonomickým požadavkům a aby zaměstnanci nebyli vystaveni nepříznivým faktorům pracovních podmínek,
 - pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány.
- organizovat práci a stanovit pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti a aby zaměstnanci
 - nevykonávali činnosti jednotvárné a jednostranně zatěžující organismus. Nelze-li je vyloučit, musí být přerušovány bezpečnostními přestávkami; v případech stanovených zvláštními právními předpisy musí být doba výkonu takové činnosti v rámci pracovní doby časově omezena,
 - nebyli ohroženi padajícími nebo vymrštěnými předměty nebo materiály,
 - byli chráněni proti pádu nebo zřícení,
 - nebyli ohroženi dopravou na pracovištích,
 - na pracovišti se zvýšeným rizikem nepracovali osamoceně bez dohledu

- dalšího zaměstnance, pokud jejich ochranu nezajistí jinak,
- nevykonávali ruční manipulaci s břemeny, která může poškodit zdraví, zejména páteř.
 - umístit bezpečnostní značky a značení a zavést signály, které poskytují informace nebo instrukce týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a seznámit s nimi zaměstnance na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž může dojít k poškození zdraví. Bezpečnostní značky, značení a signály mohou být zejména obrazové, zvukové nebo světelné.
 - zajišťovat a provádět úkoly v hodnocení a prevenci rizik možného ohrožení života nebo zdraví zaměstnance (dále jen "zajišťování úkolů v prevenci rizik") s ohledem na
 - nebezpečí ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců při práci ve vztahu k předmětu činnosti zaměstnavatele,
 - základní znalosti a dovednosti zaměstnanců,
 - počet zaměstnanců, jejich odbornou připravenost a jimi vykonávanou práci.
- (§ 2 odst. 1, § 4, § 5, 6, § 7, § 9 zákona č. 309/2006 Sb., ve znění p.p.)

2. Rizikové faktory pracovních podmínek

Jestliže se na pracovištích zaměstnavatele vyskytují rizikové faktory, je zaměstnavatel povinen pravidelně, a dále bez zbytečného odkladu vždy, pokud dojde ke změně podmínek práce, měřením zjišťovat a kontrolovat jejich hodnoty a zabezpečit, aby byly vyloučeny nebo alespoň omezeny na nejmenší rozumně dosažitelnou míru.

Rizikovými faktory jsou zejména faktory fyzikální (například hluk, vibrace), chemické (například karcinogeny), biologické činitele (například viry, bakterie, plísně), prach, fyzická zátěž, psychická a zraková zátěž a nepříznivé mikroklimatické podmínky (například extrémní chlad, teplo a vlhkost).

Nelze-li výskyt biologických činitelů a překročení nejvyšších přípustných hodnot rizikových faktorů vyloučit, je zaměstnavatel povinen omezovat jejich působení technickými, technologickými a jinými opatřeními, kterými jsou zejména úprava pracovních podmínek, doba výkonu práce, zřízení kontrolovaných pásem, používání vhodných osobních ochranných pracovních prostředků nebo poskytování ochranných nápojů.

Zaměstnavatel je povinen pravidelně kontrolovat úroveň rizikových faktorů pracovních podmínek a dodržet metody a způsob zjištění a hodnocení rizikových faktorů podle zvláštního právního předpisu (např. vyhláška č. 432/2003 Sb., nařízení vlády č. 148/2006 Sb., nařízení vlády č. 1/2008 Sb., nařízení vlády č. 361/2007 Sb., ve znění p. p., zákon č. 18/1997 Sb., ve znění p. p., zákon č. 59/2006 Sb., ve znění p. p., zákon č. 356/2003 Sb., ve znění p.p., zákon č. 371/2008 Sb.).

(§ 7 zákona č. 309/2006 Sb., ve znění p. p.; §§ 37, 38, 39 odst. 2 písm. d) a § 106 zákona č. 258/2000 Sb., ve znění p. p.; vyhl. č. 432/2003 Sb.; § 3 až 27 nař.vlády č. 361/2007 Sb., ve znění p. p., § 3 odst. 1 písm. o) nař. vl. 378/2001 Sb.).

Práce se zobrazovacími jednotkami

Hodnocení rizika práce na zařízeních se zobrazovacími jednotkami musí zahrnovat zejména zjištění a vyhodnocení možnosti nepříznivého vlivu této práce na zrak a psychickou zátěž, jakož i možnosti vzniku obtíží pohybového aparátu z nevhodně uspořádaného pracovního místa. Hodnocení rizika musí dále přihlídnout k tomu, že současné působení jednotlivých faktorů může zvyšovat závažnost výsledného působení.

Práce na zařízeních se zobrazovacími jednotkami musí být během pracovní směny přerušována bezpečnostními přestávkami nebo změnami činnosti, jejichž účelem je snížit pracovní zátěž vyplývající z povahy práce se zobrazovací jednotkou. Bezpečnostní přestávky v délce 5 až 10 minut musí být zařazeny po každých dvou hodinách nepřetržité práce.

Požadavky na pracoviště se zobrazovací jednotkou

Na obrazovce se nesmí vyskytovat závady jako je kmitání, plavání či poskakování znaků, řádků, střídání jasů a podobně. Jas a kontrast mezi znaky a pozadím na obrazovce musí být snadno regulovatelný i vzhledem k okolním podmínkám. Obrazovka musí svou konstrukcí umožňovat posunutí, natáčení a naklání podle potřeby zaměstnance. Musí být umístěna tak, aby na ní nevznikaly reflexy svítidel či z jiných zdrojů jako jsou okenní otvory, světlé stěny, nábytek a podobně. Vzdálenost obrazovky od očí pro obvyklé kancelářské práce nesmí být menší než 400 mm, jas obrazovky nesmí být menší než 35 cd/m².

Klávesnice musí být oddělena od obrazovky, aby zaměstnanci umožnila zvolit nejvhodnější pracovní pohyby a polohu. Volná plocha mezi předním okrajem desky stolu a spodní hranou klávesnice musí umožňovat opření rukou (zápěstí). Povrch klávesnice musí být matný, aby na něm nevznikaly reflexy. Písmena, číslice a symboly na tlačítkách musí být dobře čitelné, kontrastní proti pozadí.

Výška pracovní desky a prostor pro dolní končetiny musí umožňovat zaměstnanci pohodlnou pracovní polohu. Rozměry desky stolu musí být zvoleny tak, aby bylo možné proměnlivé uspořádání obrazovky, klávesnice a dalších zařízení. Deska pracovního stolu a dalších zařízení musí být matné, aby na nich nevznikaly reflexy. Držák pro písennosti musí být umístěn co nejbližší k obrazovce, tak aby pohyby hlavy a očí byly omezeny na minimum.

Konstrukce pracovního sedadla musí být stabilní, s výškově nastavitelným sedákem, snadno čistitelným. Zádová opěrka musí být nastavitelná jak výškově, tak úhlem sklonu. Opěrka pro dolní končetiny musí být poskytnuta každému, kdo ji vyžaduje.

Pracoviště musí být plošně i prostorově řešeno tak, aby zaměstnancům umožňovalo snadný přístup, změnu pracovní polohy a střídání pohybů a volný pohyb na pracovišti.

Parametry celkového a místního osvětlení pracoviště musí odpovídat normovým hodnotám. Svítidla musí být umístěna tak, aby nedocházelo k oslnění a k odrazům na obrazovkách.

Pracoviště musí být provedeno a uspořádáno tak, aby okna a jiné otvory, průhledné či světlo propouštějící stěny a barevně světlé stěny nezpůsobovaly přímé oslnění a odrazy

na obrazovkách. Okna musí být vybavena regulovatelnými žaluziemi k tlumení denního vnějšího světla.

Hladina hluku na pracovišti musí být snížena na co nejnižší rozumně dosažitelnou úroveň, nesmí však překračovat hodnoty stanovené pro daný typ práce zvláštním právním předpisem.

Na pracovišti musí být zajištěny mikroklimatické podmínky, jejichž parametry odpovídají přípustným hodnotám stanoveným v příloze č. 1 k nařízení vlády č. 361/2007 Sb., ve znění p. p., pro daný typ práce.

Při navrhování, výběru nákupu a úpravě softwaru a při tvorbě úkolů s použitím zařízení s obrazovkou musí zaměstnavatel vzít v úvahu tyto zásady:

- software musí být vhodný pro daný úkol,
- software musí být snadno použitelný a v případě potřeby přizpůsobitelný úrovni pracovníkových znalostí nebo zkušeností; bez vědomí zaměstnanců se nemá používat žádné kontrolní zařízení ke kvantitativní nebo kvalitativní kontrole zaměstnanců,
- systémy musí poskytovat pracovníkům zpětnou vazbu o jejich činnosti,
- systémy musí zobrazovat informace v podobě a rychlosti, jež jsou přizpůsobeny operátorům,
- musí být uplatňovány zásady ergonomie softwaru, zvláště při zpracování dat.

(§ 50 nařízení vlády č. 361/2007 Sb., ve znění p. p.)

3. Biologičtí činitelé, kontrolované pásmo

Biologickými činiteli jsou všechny mikroorganismy, buněčné kultury a endoparaziti, kteří mohou vyvolat infekční onemocnění a alergické nebo toxické projevy. Pod pojmem mikroorganismus se rozumí mikrobiologický objekt buněčný nebo nebuněčný, schopný replikace nebo přenosu genetického materiálu. Pod pojmem buněčná kultura se rozumí buňky pocházející z mnohobuněčného organismu, které rostou in vitro.

Biologické činitele se třídí podle míry rizika infekce do 4 skupin, a to

- biologický činitel skupiny 1, u něhož není pravděpodobné, že by mohl způsobit onemocnění člověka,
- biologický činitel skupiny 2, který může způsobit onemocnění člověka a může být nebezpečím pro zaměstnance. Je však nepravděpodobné, že by se rozšířil do prostředí mimo pracoviště. Obvykle je dostupná účinná profylaxe nebo léčba případného onemocnění,
- biologický činitel skupiny 3, který může způsobit závažné onemocnění člověka a představuje závažné nebezpečí pro zaměstnance i nebezpečí z hlediska možnosti rozšíření do prostředí mimo pracoviště. Obvykle je dostupná účinná profylaxe nebo léčba případného onemocnění,
- biologický činitel skupiny 4, který způsobuje u člověka závažné onemocnění a představuje závažné nebezpečí pro zaměstnance i nebezpečí rozšíření do prostředí mimo pracoviště, přičemž obvykle není dostupná žádná účinná profylaxe nebo léčba případného onemocnění.

Při práci s vědomým záměrem vykonávat činnosti spojené s vystavením biologickým činitelům skupin druhé až čtvrté uvedeným v § 41 zákona č. 258/2000 Sb., ve znění p. p., je zaměstnavatel povinen zjistit příčiny tohoto stavu. Nelze-li výskyt biologických činitelů odstranit a odstranit tak riziko pro zaměstnance, je zaměstnavatel povinen postupovat podle § 104 zákoníku práce. Současně je povinen neprodleně informovat zaměstnance. Zaměstnavatel je povinen zajistit, aby práce s biologickými činiteli byly v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem (nař. vlády č. 361/2007 Sb., ve znění p. p., vyhl. č. 432/2003 Sb.) vždy prováděny v kontrolovaných pásmech, která budou označena a zajištěna tak, aby do nich nevstupovali zaměstnanci, kteří v něm nevykonávají práci, opravy, údržbu, zkoušky, revize, kontrolu nebo dozor. Do kontrolovaných pásem mohou být zaměstnavatelem zařazeny i další práce, při kterých jsou zaměstnanci vystaveni působení rizikových faktorů, pokud je toho třeba k ochraně zdraví zaměstnanců.

O kontrolovaných pásmech a zaměstnancích, kteří vstupují do kontrolovaných pásem, nebo zde konají práce uvedené je zaměstnavatel povinen vést evidenci a ukládat ji po stanovenou dobu podle § 39 zákona č. 258/2000 Sb., ve znění p. p. Evidence obsahuje

- jméno, popřípadě jména a příjmení zaměstnance a datum narození,
- název kontrolovaného pásma, den jeho zřízení a zrušení,
- charakteristiku vykonávané práce,
- účel vstupu a dobu pobytu v kontrolovaném pásmu,
- počet odpracovaných směn,
- výčet biologických činitelů, chemických látek a přípravků, se kterými se v kontrolovaném pásmu zachází, nebo jiných rizikových faktorů,
- záznam o mimořádných situacích a změnách údajů uvedených v evidenci s datem jejich provedení.

V kontrolovaném pásmu je zakázáno jíst, pít a kouřit; pro tyto účely zaměstnavatel vyhradí zvláštní prostory. Vstupovat do kontrolovaného pásma je možné jen s osobními ochrannými pracovními prostředky určenými pro výkon práce v kontrolovaném pásmu.

V kontrolovaném pásmu nesmějí pracovat mladiství zaměstnanci, a to ani z důvodu přípravy na povolání, dále těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně, které kojí, a zaměstnankyně-matky do konce devátého měsíce po porodu.

(§ 7 odst. 2 zákona č. 309/2006 Sb., § 41 zákona č. 258/2000 Sb., ve znění p. p., § 38 a příloha 7, část A nařízení vlády č. 361/2007 Sb., ve znění p. p., vyhláška č. 432/2003 Sb.).

4. Kategorizace prací

Podle míry výskytu faktorů, které mohou ovlivnit zdraví zaměstnanců, a jejich rizikosti pro zdraví, se práce zařazují do čtyř kategorií. Kritéria, faktory a limity pro zařazení prací do kategorií stanoví prováděcí právní předpis (vyhláška č. 432/2003 Sb.).

Z faktorů pracovního prostředí je ve školství rozhodující psychická a zraková zátěž, a to především učitelů. Práce učitele je proto řazena do kategorie 2 z hlediska psychické zátěže. Z hlediska zrakové zátěže nesplňuje práce učitele žádná kritéria uvedená ve vyhlášce č. 432/2003 Sb., proto je řazena do kategorie 1.

Práce ostatních pracovníků ve školství (školník, uklízečka, pracovníci kuchyně, apod.) jsou řazeny z hlediska psychické i zrakové zátěže do kategorie 1. Pokud jde o ostatní zaměstnance ve školství vystavené dalším faktorům pracovního prostředí (pracovníci kuchyní, údržby a praktické výuky), je nutno zajistit individuální objektivizaci rizik jejich práce.

(§ 103 odst. 1, písm.b) ZP; § 37, § 38, § 79, § 80, § 82 zák. č. 258/2000 Sb., ve znění p. p.; příl.1 vyhlášky č. 432/2003 Sb.)

5. Hygienické požadavky na prostory a provoz škol (předškolních zařízení a některých školských zařízení)

Hygienické požadavky na prostorové podmínky, vybavení, provoz, osvětlení, vytápění, mikroklimatické podmínky, zásobování vodou a úklid mateřských škol, základních a středních škol, konzervatoří, vyšších odborných škol, základních uměleckých škol a jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky a školských zařízení zařazených do rejstříku škol a školských zařízení, zařízení sociálně výchovné činnosti a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc stanovuje vyhláška č. 410/2005 Sb., a její přílohy č. 1 (Požadavky na hygienická zařízení), č. 2 (Velikosti typů nábytku – výška sedáku židle, výška desky stolu a vhodné výšky dětí), a č. 3 (Výměna vzduchu v učebnách, tělocvičnách, šatnách a hygienických zařízeních zařízení pro výchovu a vzdělávání).

Uvedená vyhláška se vztahuje i na provozování živnosti péče o dítě do 3 let věku v denním režimu a živnosti mimoškolní výchova a vzdělávání, je-li živnost provozována v provozovně.

Požadavky na pracoviště, na kterém se provádí příprava žáků na povolání a které je zřízeno při právnické nebo fyzické osobě, jež není školou ani školským zařízením, stanoví nařízení vlády č. 361/2007 Sb., ve znění p. p.

Hygienické požadavky na umístění, prostorové podmínky, ubytování, osvětlení, vybavení a úklid, zásobování vodou, odstraňování odpadků a splaškových vod, stravování a režim dne zotavovacích akcí pro děti stanovuje vyhláška č. 106/2001 Sb., ve znění p. p.

Hygienické požadavky na přípravu, přepravu, rozvoz, značení a skladování pokrmů a jejich uvádění do oběhu, případy, kdy musí být určeny kritické body, mikrobiologické a chemické požadavky na podávané pokrmy a podmínky odběru a uchování vzorků vyrobených pokrmů stanovuje vyhláška č. 137/2004 Sb., ve znění p.p. Tento předpis dále upravuje zásady osobní a provozní hygieny, které musí být uplatňovány při výkonu činností epidemiologicky závažných.

Hygienické limity mikrobiologických, biologických, fyzikálních, chemických a organoleptických ukazatelů jakosti pitné vody včetně pitné vody balené a teplé vody dodávané potrubím užitkové vody nebo vnitřním vodovodem, které jsou konstrukčně propojeny směšovací baterií s vodovodním potrubím pitné vody (dále jen "teplá voda"), jakož i vody teplé vyráběné z individuálního zdroje pro účely osobní hygieny zaměstnanců stanoví vyhláška č. 252/2004 Sb., ve znění p.p.. Vyhláška dále stanoví rozsah a četnost kontroly dodržení jakosti pitné vody a požadavky na metody kontroly jakosti pitné vody.

Hygienické limity chemických, fyzikálních a biologických ukazatelů pro vnitřní prostředí obytných místností staveb zařízení pro výchovu a vzdělávání, vysokých škol, škol v přírodě a staveb pro zotavovací akce stanoví vyhláška č. 6/2003 Sb. (vyhláška č. 410/2005 Sb.)

6. Zvláštní požadavky pro stavby škol, předškolních, školských a tělovýchovných zařízení

Zvláštní požadavky pro stavby škol, předškolních, školských a tělovýchovných zařízení, např. nejmenší světlé výšky, nejmenší světlé šířky chodeb, péče o zřizování a provoz hygienických a sociálních zařízení, zásobování pitnou vodou, vytápění, větrání a úklid atd.) jsou uvedeny ve vyhlášce č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby

4 Osobní ochranné pracovní prostředky (OOPP), mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje

1. Poskytování OOPP zaměstnancům

Osobní ochranné pracovní prostředky

Není-li možné rizika odstranit nebo dostatečně omezit prostředky kolektivní ochrany nebo opatřeními v oblasti organizace práce, je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky. Osobní ochranné pracovní prostředky jsou ochranné prostředky, které musí chránit zaměstnance před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce a musí splňovat požadavky stanovené nařízením vlády č. 21/2003 Sb. V prostředí, v němž oděv nebo obuv podléhá při práci mimořádnému opotřebení nebo znečištění nebo plní ochrannou funkci, poskytuje zaměstnavatel jako osobní ochranné pracovní prostředky též pracovní oděv nebo obuv.

Rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků

Rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků je stanoveno svým nařízením č. 495/2001 Sb.

Podle tohoto nařízení ochranné prostředky musí

- být po dobu používání účinné proti vyskytujícím se rizikům a jejich používání nesmí představovat další riziko
- odpovídat podmínkám na pracovišti
- být přizpůsobeny fyzickým předpokladům jednotlivých zaměstnanců
- respektovat ergonomické požadavky a zdravotní stav zaměstnanců.

Tam, kde přítomnost více než jednoho rizika vyžaduje, aby zaměstnanci používali současně více ochranných prostředků, musí být tyto ochranné prostředky vzájemně slučitelné.

Povinnosti zaměstnavatele

Zaměstnavatel je povinen

- poskytovat zaměstnancům mycí, čisticí a dezinfekční prostředky na základě rozsahu znečištění kůže a oděvu; na pracovištích s nevyhovujícími mikroklimatickými podmínkami, v rozsahu a za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem, též ochranné nápoje.
- udržovat osobní ochranné pracovní prostředky v použitelném stavu a kontrolovat jejich používání.

Osobní ochranné pracovní prostředky, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje poskytne zaměstnavatel zaměstnanci bezplatně podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce (viz nař. vlády č. 495/2001 Sb.).

Seznam poskytovaných OOPP by měl zaměstnavatel projednat s příslušným odborovým orgánem, pokud na pracovišti odborový orgán existuje.

Zhodnocení rizik a úpravu seznamu pro poskytování OOPP provede zaměstnavatel znovu, jakmile dojde ke změnám na pracovišti, které se týkají bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v důsledku zavedení nové technologie, vzniku nových nebo změně dosavadních pracovních podmínek.

Rozsah vybavení zaměstnanců ochrannými prostředky musí vždy odpovídat povaze vykonávané práce a pracovním podmínkám. Podmínky používání OOPP musí být stanoveny zaměstnavatelem na základě závažnosti a četnosti rizika, charakteristiky pracoviště a parametrů příslušného ochranného prostředku. Tyto podmínky může stanovit též příslušný orgán inspekce práce.

Ochranný prostředek je určen pro osobní užívání zaměstnancem. Jeho použití pro více zaměstnanců je možné pouze v případě, že byla učiněna opatření, která zamezí ohrožení přenosnými chorobami.

Zaměstnavatel musí předem informovat zaměstnance o rizicích, před kterými ho přidělované ochranné prostředky mají chránit. Zaměstnanci musí být seznámeni s používáním ochranných prostředků. Je-li to vhodné, musí být též provedeno praktické předvedení jejich používání a zaměstnancům musí být zpřístupněny návody vydané k používání těchto prostředků.

Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., stanoví povinnost zaměstnavatelům, aby poskytli zaměstnancům, kteří přicházejí do styku s látkami, jež mohou způsobit podráždění nebo znečištění pokožky, mycí a čisticí prostředky sloužící k očištění. V předpisu se uvádí doporučené množství, které vychází z rizik, vyplývajících z profesních činností zaměstnanců s přihlédnutím k možnosti znečištění při práci. Příklady druhu prací:

- práce velmi nečistá (např. obsluha kotelen na pevná paliva, apod.) - 200 g mýdla, 900 čisticí pasty,
- práce nečistá (např. řidiči nákladních vozidel, traktorů, zedníci, montéři, stavební a lesní dělníci) - 100 g mýdla, 600 g čisticí pasty,
- práce méně čistá (např. mistři, řidiči osobních vozidel, zásobování, úklid) - 100 g mýdla, 300 g čisticí pasty,
- práce čistá (např. administrativa, školství, věda, výzkum) - 100 g mýdla.

Tyto prostředky jsou minimální a zaměstnavatel by je měl zajistit nejméně jednou měsíčně a k tomu dva ručníky ročně.

Konkrétní upřesnění množství mycích a čistících prostředků provede zaměstnavatel podle vyhodnocení rizik.

Zaměstnavatel je povinen udržovat osobní ochranné pracovní prostředky v použitelném stavu, kontrolovat jejich používání. Musí upozornit zaměstnance, že nesmí ochranné prostředky, které jsou majetkem podnikatele, odnášet domů a používat je pro svou vlastní potřebu.

Zaměstnanec musí ochranné prostředky ukládat na vymezeném místě a ochraňovat je před poškozením, ztrátou nebo zničením.

Osobní ochranné pracovní prostředky jsou majetkem zaměstnavatele. Zaměstnancům je vydává (zapůjčuje) buď natrvalo, nebo pouze na stanovenou dobu potřebnou k výkonu práce. Dbá na to, aby je zaměstnanec používal pouze pro práce, na které mu byly přiděleny. Poučí ho, jak s nimi zacházet, jak provádět drobnou denní údržbu a poskytne mu k tomu prostředky (např. krém, kartáč apod.). Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků nesmí zaměstnavatel nahrazovat finančním plněním.

Ochranné nápoje

Mezi další povinnosti některých zaměstnavatelů patří poskytování ochranných nápojů. Povinnost poskytovat bezplatně zaměstnancům tzv. ochranné nápoje, se podle § 104 odst. 3 ZP vztahuje jen na některé zaměstnavatele. Musí se jednat o pracoviště se zaměstnanci, u nichž to vyžaduje ochrana, jejich života a zdraví nebo ochrana života a zdraví fyzických osob, které se např. na pracovišti momentálně zdržují. Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., ve znění p. p., stanoví rozsah a bližší podmínky pro jejich poskytování.

Jako vhodné se doporučují různé druhy čajů, voda s hořčicovým sirupem a různé minerální vody. Výčet provozů, množství a druhů nápojů, jež se poskytují zaměstnancům v prostředí, kde dochází k úbytku tekutin, jakož i v prostředí nadměrně ztíženém nízkou teplotou, stanoví zaměstnavatel s příslušnými odborovými orgány a ve spolupráci s lékařem.

Dezinfekční prostředky

K předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění poskytne zaměstnavatel dezinfekční prostředky. Za dezinfekční prostředky se považují též ochranné masti s dezinfekčním účinkem.

Zaměstnancům, kteří přicházejí do styku s látkami, jež mohou způsobit podráždění pokožky nebo znečištění zaměstnance, poskytne zaměstnavatel podle druhu látky mycí a čistící prostředky, jejichž doporučené množství je uvedeno v příloze č. 4 nařízení vlády č. 495/2001 Sb., případně regenerační krémy a masti.

2. Poskytování OOPP žákům a studentům

Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků žákům

Osobní ochranné pracovní prostředky se žákům poskytují při vzdělávání a s ním přímo

souvisejících činnostech, pokud to vyžaduje ochrana jejich života a zdraví. Škola je žákům poskytuje podle vlastního seznamu, zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek na pracovišti. Škola dbá, aby ochranné prostředky byly v použitelném stavu, a kontroluje jejich užívání.

(§ 104 ZP; nařízení vlády č. 495/2001 Sb., nařízení vlády č. 21/2003 Sb., nařízení vlády č. 361/2007 Sb., ve znění p. p., Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy)

5 Zdravotní způsobilost

1. Zdravotní způsobilost zaměstnanců

Povinnosti zaměstnavatele

Zaměstnavatel je povinen nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž výkon by neodpovídal jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti, informovat zaměstnance o tom, do jaké kategorie byla jím vykonávaná práce zařazena; kategorizaci prací upravuje vyhláška č. 432/2003 Sb.; zajistit, aby práce v případech stanovených zvláštním právním předpisem vykonávali pouze zaměstnanci, kteří mají zdravotní průkaz, kteří se podrobili zvláštnímu očkování nebo mají doklad o odolnosti vůči nákaze a dále sdělit zaměstnancům, které zdravotnické zařízení jim poskytuje závodní preventivní péči a jakým druhům očkování a jakým preventivním lékařským vyšetřením souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit, umožnit zaměstnancům podrobit se těmto očkováním a prohlídkám a vyšetřením v rozsahu stanoveném zvláštními právními předpisy nebo rozhodnutím příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví.

Směrnice MZ č. 49/1967 Věstníku MZ

Zvláštním předpisem státní zdravotní správy, na který se odkazuje v § 32 zákoník práce, jsou směrnice MZ č. 49/1967 Věstníku MZ, o posuzování zdravotní způsobilosti k práci, (reg. v částce 2 Sbírký zákonů roku 1968), ve znění směrnic MZ č. 17/1970 Věstníku MZ, o změnách v posuzování zdravotní způsobilosti k práci (reg. v částce 20 Sbírký zákonů roku 1970), ve znění pozdějších změn a doplňků.

V souladu s § 13 odst.3 se vstupním a periodickým prohlídkám a podle potřeby též i mimořádným prohlídkám jsou povinni podrobit se zaměstnanci, kteřípracují ve školských zařízeních.....

Periodické prohlídky těchto zaměstnanců se provádějí každé tři roky.

Periodické prohlídky dorostu, studentů a branců

(1) Periodické prohlídky dorostu a studentů se konají, pokud lékař vzhledem k podmínkám práce (průpravy k povolání) nebo vzhledem ke zdravotnímu stavu nestanoví častější lhůtu, jednou ročně u dorostu v pracovním nebo učebním poměru, nejméně

jednou za dva roky u studentů.

(2) Výstupní prohlídky dorostu a studentů se provádějí při dovršení 18 let, popřípadě při skončení učebního poměru nebo studia na střední nebo vysoké škole.

(3) Prohlídky vykonává u dorostu v pracovním nebo učebním poměru příslušný závodní nebo územní obvodní lékař, popř. dorostový lékař; u studentů; dorostový lékař.

Veřejné zdravotní pojištění - obecně

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění p.p.

- § 5 - Plátcí pojistného

Pojištěnec je plátcem pojistného, pokud

a) je zaměstnancem; za zaměstnance se pro účely zdravotního pojištění považuje fyzická osoba, které plynou nebo by měly plynout příjmy ze závislé činnosti nebo funkčních požitků podle zvláštního právního předpisu 1a), s výjimkou

1. osoby, která má pouze příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků, které nejsou předmětem daně nebo jsou od daně osvobozeny,
2. žáka nebo studenta, který má pouze příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků za práci z praktického výcviku,.....

- § 12

Pojištěnec je povinen:

b) sdělit v den nástupu do zaměstnání svému zaměstnavateli, u které zdravotní pojišťovny je pojištěn. Stejnou povinnost má i tehdy, stane-li se pojištěncem jiné zdravotní pojišťovny v době trvání zaměstnání; tuto povinnost splní do osmi dnů ode dne změny zdravotní pojišťovny. Přijetí sdělení podle předchozích vět je zaměstnavatel povinen pojištěnci písemně potvrdit. Zaměstnavatel má právo požadovat na zaměstnanci nebo bývalém zaměstnanci úhradu penále, které zaplatil v souvislosti s neoznámením nebo opožděným oznámením změny zdravotní pojišťovny pojištěncem,

e) podrobit se na vyzvání preventivním prohlídkám, pokud tak stanoví tento zákon nebo obecně závazné právní předpisy,

§ 13

(2) Zdravotní péče hrazená v rozsahu a za podmínek stanovených uvedeným zákonem (dále jen "hrazená péče") zahrnuje:

i) závodní preventivní péči,.....

§ 29 - Preventivní péče

(1) V rámci hrazené péče se u pojištěnců provádějí preventivní prohlídky. Účelem preventivních prohlídek je včasné zjištění ohrožení nebo poruch zdraví. Preventivní prohlídky provádí registrující lékař, není-li ze zdravotnické dokumentace pojištěnce zřejmé, že prohlídka byla provedena nebo že pojištěnec byl v dále uvedených lhůtách v požadovaném rozsahu preventivní prohlídky vyšetřen.

(2) U pojištěnců se provádí preventivní prohlídka:

c) ve třech letech a dále vždy jedenkrát za dva roky.

(3) V oboru stomatologie se provádí preventivní prohlídka:

- a) u dětí a dorostu ve věku do 18 let dvakrát ročně,
- b) u těhotných žen dvakrát v průběhu těhotenství,
- c) u dospělých jedenkrát ročně.

(4) V oboru gynekologie se provádí preventivní prohlídka při ukončení povinné školní docházky a dále počínaje patnáctým rokem věku jedenkrát ročně.

(5) Obsahem preventivních prohlídek je zjištění údajů nutných pro posouzení zdravotního stavu a zdravotních rizik pojištěnce, jakož i podrobné klinické vyšetření a zajištění potřebných laboratorních vyšetření.

Obsah a časové rozmezí preventivních prohlídek v oboru praktický lékař pro děti a dorost jsou stanoveny ve vyhlášce č. 3/2010 Sb., kterou se stanoví obsah a časové rozmezí preventivních prohlídek.

§ 35 - Závodní preventivní péče

Závodní preventivní péče zabezpečuje ve spolupráci se zaměstnavatelem prevenci včetně ochrany zdraví zaměstnanců před nemocemi z povolání a jinými poškozeními zdraví z práce a prevenci úrazů. Hrazená péče zahrnuje:

- a) zdravotní výkony provedené v rámci první pomoci;
- b) periodické preventivní prohlídky zaměstnanců vykonávajících činnosti epidemiologicky závažné, zaměstnanců na rizikových pracovištích, zaměstnanců, jejichž činnost může ohrozit zdraví ostatních zaměstnanců nebo jiných osob, a zaměstnanců, u nichž je vyžadována zvláštní zdravotní způsobilost, v rozsahu stanoveném zvláštním předpisem;
- c) mimořádné prohlídky nařízené ze zdravotních důvodů;
- d) dispenzární prohlídky osob s hlášenou nemocí z povolání a osob, u kterých vlivy pracovních rizik působí i po ukončení expozice riziku.

Ochrana veřejného zdraví - obecně

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících předpisů, ve znění p. p.

§ 2 - Vymezení základních pojmů

(2) Ochrana a podpora veřejného zdraví je souhrn činností a opatření k vytváření a ochraně zdravých životních a pracovních podmínek a zabránění šíření infekčních a hromadně se vyskytujících onemocnění, ohrožení zdraví v souvislosti s vykonávanou prací, vzniku nemocí souvisejících s prací a jiných významných poruch zdraví a dozoru nad jejich zachováním. Ohrožením veřejného zdraví je stav, při kterém jsou obyvatelstvo nebo jeho skupiny vystaveny nebezpečí, z něhož míra zátěže rizikovými faktory přírodních, životních nebo pracovních podmínek překračuje obecně přijatelnou úroveň a představuje významné riziko poškození zdraví.

(3) Hodnocením zdravotních rizik je posouzení míry závažnosti zátěže populace vystavené rizikovým faktorům životních a pracovních podmínek a způsobu života. Podkladem pro hodnocení zdravotního rizika je kvalitativní a kvantitativní odhad rizika. Výsledek hodnocení zdravotního rizika je podkladem pro řízení zdravotních rizik, čímž se

rozumí rozhodovací proces s cílem snížit zdravotní rizika. Hodnocení rizik na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a povinnosti zaměstnavatele v prevenci rizik pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci stanoví zvláštní právní předpisy.

2. Zdravotní způsobilost žáků a studentů

Škola ve vztahu ke zdravotní způsobilosti

Školy se řídí ustanoveními zvláštních předpisů, jež se týkají zjišťování zdravotního stavu žáků a jejich zdravotní způsobilosti pro příslušný obor vzdělání.

Ředitel školy může ze závažných důvodů, zejména zdravotních, uvolnit žáka zcela nebo zčásti z vyučování některého předmětu; žáka se zdravotním postižením může také uvolnit z provádění určitých činností, popřípadě rozhodnout, že tento žák nebude v některých předmětech hodnocen. Konkrétní podmínky, za nichž lze uvolnit z vyučování žáka, stanoví školní řád.

Žák nemůže být uvolněn z předmětu rozhodujícího pro odborné zaměření absolventa. V předmětu tělesná výchova ředitel školy uvolní žáka z vyučování na písemné doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře. Žák není z předmětu, z něhož byl zcela uvolněn, hodnocen.

Pro účast na některých vzdělávacích činnostech školy, například na škole v přírodě, sportovních a tělovýchovných akcích, výuce plavání nebo lyžařském výcviku, se vyžaduje zdravotní způsobilost, (§ 9 a 10 zákona č. 258/2000 Sb., ve znění p. p.), kterou posuzuje a posudek vydává praktický lékař pro děti a dorost. Praktický lékař pro děti a dorost, který dítě registruje, v posudku dále uvede, zda se dítě podrobilo stanoveným pravidelným očkováním nebo má doklad, že je proti nákaze imunní nebo že se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci.

Zákonní zástupci nezletilých žáků a zletilí žáci jsou povinni informovat školu (§ 22 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění p. p.) o změně zdravotní způsobilosti, zdravotních obtížích žáka nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání nebo na účast na akcích podle výše uvedeného.

Změny zdravotního stavu, ke kterým dojde v průběhu vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a které mohou mít vliv na zapojení žáka do prováděných činností, oznamují žáci okamžitě příslušnému pedagogickému pracovníkovi.

(§ 103 odst. 1 písm. a) až d) ZP; Směrnice MZ č.49/1967 Věstníku MZd, § 2 vyhl. č.56/1997 Sb., kterou se stanoví obsah a časové rozmezí preventivních prohlídek, ve znění pozdějších předpisů, Pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení, Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy)

6 Pracovní podmínky zaměstnanců, zaměstnankyň a mladistvých

Podmínky ochrany zdraví žáků středních škol při praktickém vyučování, studentů vyšších

odborných škol při praktické přípravě a studentů vysokých škol při praktické výuce a praxi se hodnotí podle nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění nařízení vlády č. 68/2010 Sb. (účinnost od 1.5.2010).

Rizikové faktory

Rizikové faktory vznikající v důsledku nepříznivých mikroklimatických podmínek se člení na zátěž teplem a zátěž chladem; chemické faktory se člení na chemické faktory obecně, olovo, chemické karcinogeny, mutageny, látky toxické pro reprodukci, azbest a pracovní procesy s rizikem chemické karcinogenity; biologické činitele se člení na skupiny; fyzická zátěž se člení na celkovou fyzickou zátěž, lokální svalovou zátěž, pracovní polohy a ruční manipulaci s břemeny.

Fyzikální faktory

Fyzikální faktory hluk, vibrace, neionizující záření a ionizující záření, jejich hygienické limity, způsob jejich zjišťování a hodnocení a minimální rozsah opatření k ochraně zdraví zaměstnance vystaveného těmto fyzikálním faktorům upravují zvláštní právní předpisy.

1. Podmínky ochrany zdraví při práci s rizikovými faktory vznikajícími v důsledku nepříznivých mikroklimatických podmínek

Zátěž teplem

Zátěž teplem při práci je určena množstvím metabolického tepla vznikajícího svalovou prací a faktory prostředí, kterými se rozumí teplota vzduchu, teplota okolních ploch, rychlost proudění a relativní vlhkost vzduchu. Zátěž teplem se hodnotí z hlediska její krátkodobé a dlouhodobé únosnosti pro zaměstnance.

Při práci na pracovišti včetně pracoviště vyžadujícího zvláštní tepelné podmínky a pracoviště, na němž nelze technickými prostředky odstranit tepelnou zátěž z technologie, musí být zajištěno dodržení hodnot dlouhodobě a krátkodobě únosné doby práce podle přílohy č. 1 k nařízení vlády č. 361/2007 Sb., části B, tabulek č. 1a až 2c, ve znění p. p..

Zátěž chladem

Zátěž chladem při práci se hodnotí z hlediska její únosnosti pro zaměstnance ve směně. Únosné hodnoty zátěže chladem jsou stanoveny s ohledem na energetický výdej zaměstnance při dané práci a teplotu vzduchu korigovanou podle rychlosti jeho proudění. Jestliže operativní teplota nebo korigovaná teplota vzduchu na pracovišti poklesne pod 4 °C, musí být zaměstnanec vybaven pracovními rukavicemi chránícími před chladem.

Pro práci v zátěži chladem se poskytuje pracovní oděv, který musí mít takové tepelně izolační vlastnosti, které postačují k zajištění tepelně neutrálních podmínek lidského organismu vyjádřených teplotou tělesného jádra (36 až 37) °C, a pracovní obuv chránící před chladem.

Při teplotě vzduchu od 10 °C do 4 °C musí být práce zaměstnance upravena tak, aby doba jejího nepřetržitého trvání nepřesáhla 3 hodiny, při teplotě vzduchu od 4 °C do -10

°C 2 hodiny a při teplotě vzduchu od -10 °C 75 minut. Bezpečnostní přestávky mezi jednotlivými úseky nepřetržité práce v chladové zátěži musí trvat nejméně 10 minut.

Ochranné nápoje

K ochraně zdraví před účinky zátěže teplem nebo chladem se poskytuje zaměstnanci ochranný nápoj. Ochranný nápoj se poskytuje na pracovišti nebo v jeho bezprostřední blízkosti tak, aby byl snadno a bezpečně dostupný. Ochranný nápoj musí být zdravotně nezávadný a nesmí obsahovat více než 6,5 hmotnostních procent cukru. Množství alkoholu v něm nesmí překročit 1 hmotnostní procento; ochranný nápoj pro mladistvého zaměstnance však nesmí obsahovat alkohol. Ochranný nápoj chránící před zátěží teplem se poskytuje v množství odpovídajícím nejméně 70 % tekutin a minerálních látek ztracených z organismu za osmihodinovou směnu potem a dýcháním. Ochranný nápoj chránící před zátěží chladem se poskytuje teplý, v množství alespoň půl litru za osmihodinovou směnu.

2. Podmínky ochrany zdraví při práci s fyzickou zátěží

Fyzická zátěž

Za celkovou fyzickou zátěž se považuje zátěž při fyzické práci dynamické, vykonávané velkými svalovými skupinami, při které je zatěžováno více než 50 % svalové hmoty.

Hygienickými limity celkové fyzické zátěže se rozumí hodnoty energetického výdeje směnové průměrné, směnové přípustné, roční a minutové přípustné a hodnoty srdeční frekvence průměrné, nejvyšší přípustné a zvýšené nad výchozí hodnotu přepočtené na osmihodinovou směnu.

Hodnoty energetického výdeje při práci s celkovou fyzickou zátěží podle odstavce 2 jsou upraveny odděleně podle věku a pohlaví v příloze č. 5 k nařízení vlády č. 361/2007 Sb., části A, tabulkách č. 1 až 3, ve znění p. p.

Lokální svalová zátěž

Lokální svalová zátěž je zátěž malých svalových skupin při výkonu práce končetinami.

Při hodnocení lokální svalové zátěže se zjišťují a posuzují vynakládané svalové síly, počty pohybů a pracovní polohy končetin v závislosti na rozsahu statické a dynamické složky práce při práci v charakteristické směně.

Pracovní poloha

Hodnocení zdravotního rizika pracovních poloh, které se člení na přijatelné, podmíněně přijatelné a nepřijatelné, je upraveno v příloze č. 5 k nařízení vlády č. 361/2007 Sb., části C, bodech 1 až 3, ve znění p. p.

Za podmíněně přijatelnou pracovní polohu se považuje pracovní poloha upravená v příloze č. 5 k uvedenému nařízení, části C.

Za nepřijatelnou pracovní polohu se považuje pracovní poloha upravená v příloze č. 5 k uvedenému nařízení, části C. Celková doba práce v charakteristické směně v jednotlivých nepřijatelných pracovních polohách nesmí překročit 30 minut.

Ruční manipulace s břemenem

Ruční manipulací s břemenem se rozumí přepravování nebo nošení břemene jedním nebo současně více zaměstnanci včetně jeho zvedání, pokládání, strkání, tahání, posunování nebo přemísťování, při kterém v důsledku vlastností břemene nebo nepříznivých ergonomických podmínek může dojít k poškození páteře zaměstnance nebo onemocnění z jednostranné nadměrné zátěže. Za ruční manipulaci s břemenem se pokládá též zvedání a přenášení živého břemene.

Hodnocení zdravotního rizika při ruční manipulaci s břemenem zahrnuje mimo posouzení hmotnosti ručně manipulovaného břemene a jeho přípustné kumulativní hmotnosti i vynakládaný energetický výdej zaměstnance při této práci.

Hygienický limit pro hmotnost ručně manipulovaného břemene přenášeného mužem při občasném zvedání a přenášení je 50 kg, při častém zvedání a přenášení 30 kg. Hygienický limit pro kumulativní hmotnost ručně manipulovaného břemene mužem je 10 000 kg za osmihodinovou směnu. Hygienický limit pro hmotnost ručně manipulovaného břemene mužem při práci vsedě je 5 kg.

Hygienický limit pro hmotnost ručně manipulovaného břemene přenášeného ženou při občasném zvedání a přenášení je 20 kg, při častém zvedání a přenášení 15 kg. Hygienický limit pro kumulativní hmotnost ručně manipulovaného břemene ženou je 6 500 kg za osmihodinovou směnu. Hygienický limit pro hmotnost ručně manipulovaného břemene ženou při práci vsedě jsou 3 kg.

Hygienické limity energetického výdeje při ruční manipulaci s břemeny pro muže a ženy jsou upraveny v příloze č. 5 k uvedenému nařízení, části A, tabulce č. 1.

Občasným zvedáním a přenášením břemene se rozumí přerušované zvedání a přenášení břemene nepřesahující souhrnně 30 minut za osmihodinovou směnu; častým zvedáním a přenášením břemene se rozumí zvedání a přenášení břemene přesahující souhrnně 30 minut za osmihodinovou směnu.

Před zahájením práce spojené s ruční manipulací s břemenem musí být zaměstnanec seznámen, pokud možno, s přesnými údaji o hmotnosti a vlastnostech břemene, o umístění jeho těžiště, nejtěžší straně břemene, o jeho správném uchopení a zacházení s břemenem a s rizikem, jemuž může být zaměstnanec vystaven při nesprávné ruční manipulaci s břemenem, zejména

- a) s možností poškození bederní páteře při otáčení trupu, prudkém pohybu břemene, při vratkém postoji, při zvýšené fyzické námaze nebo při excentrickém umístění těžiště břemene,
- b) s nedostatky, které ztěžují manipulaci, zejména s nedostatkem prostoru ve svislém směru, s prací na nerovném, kluzkém nebo vratkém povrchu nebo v nevyhovujících mikroklimatických podmínkách,
- c) se stavy, které zvyšují riziko poškození páteře vlivem příliš časté nebo příliš dlouho trvající fyzické námahy, nedostatečného tělesného odpočinku, nedostatečné doby na zotavení nebo práce ve vnuceném pracovním tempu.

Manipulace s břemenem vykonávaná zaměstnancem vstoje nebo vsedě se organizuje tak, aby byla časově ve směně rovnoměrně rozložena.

3. Podmínky ochrany zdraví při práci s psychickou zátěží

Vymezení psychické zátěže

Práci s psychickou zátěží se rozumí práce

- a) spojená s monotonií,
- b) ve vnuceném pracovním tempu,
- c) v třísměnném nebo nepřetržitém pracovním režimu,
- d) vykonávaná pouze v noční době

Práce spojená s monotonií

Práci spojenou s monotonií se rozumí práce, při níž je charakteristické opakování stejných pohybových nebo úkolových úkonů s omezenou možností zásahu zaměstnance do jejich průběhu. Monotonie se člení na

- a) pohybovou, kterou se rozumí taková činnost, při které se opakují jednoduché pohybové manuální úkony stejného typu,
- b) úkolovou, kterou se rozumí taková činnost, při které se vyskytuje nízký počet a malá proměnlivost úkolů.

Práce ve vnuceném pracovním tempu

Práci ve vnuceném pracovním tempu se rozumí práce, při níž si zaměstnanec nemůže volit její tempo sám a musí se podříditi rytmu strojového mechanismu, úkolu nebo rytmu jiného zaměstnance.

Bezpečnostní přestávky

Práce spojené s monotonií, jakož i práce ve vnuceném pracovním tempu, musí být k omezení jejich nepříznivého vlivu na zdraví přerušovány bezpečnostními přestávkami v trvání 5 až 10 minut po každých 2 hodinách nepřetržité práce nebo musí být zajištěno střídání činností nebo zaměstnanců.

4. Podmínky ochrany zdraví při práci se zrakovou zátěží

Vymezení zrakové zátěže

Práci se zrakovou zátěží se rozumí trvalá práce

- a) spojená s náročností na rozlišení detailů,
- b) vykonávaná za zvláštních světelných podmínek,
- c) spojená s používáním zvětšovacích přístrojů, sledováním monitorů nebo se zobrazovacími jednotkami,
- d) spojená s neodstranitelným oslňováním.

Práce spojená s náročností na rozlišení detailů

Práci spojenou s náročností na rozlišení detailů se rozumí práce, při níž je vidění zaměstnance ztíženo tvarem detailu, jeho barvou, jasem nebo jeho pohybem.

Práce vykonávaná za zvláštních světelných podmínek

Práci vykonávanou za zvláštních světelných podmínek se rozumí práce vykonávaná při určené barvě světla nebo při neodstranitelném kolísání jasu v prostoru zrakového úkolu nebo jeho okolí.

Práce se zobrazovací jednotkou

Práci se zobrazovací jednotkou se rozumí práce vykonávaná zaměstnancem jako pravidelná součást jeho obvyklé pracovní činnosti na soustavě zařízení, které obsahuje zobrazovací jednotku, klávesnici nebo jiné vstupní zařízení, software nebo další volitelné příslušenství.

Bezpečnostní přestávky

Práce se zrakovou zátěží musí být v zájmu omezení jejího nepříznivého vlivu na zdraví zaměstnance přerušována bezpečnostními přestávkami v trvání 5 až 10 minut po každých 2 hodinách nepřetržité práce nebo musí být zajištěno střídání činností nebo zaměstnanců.

5. Podmínky ochrany zdraví při práci s biologickými činiteli

Vymezení biologických činitelů

Biologickými činiteli jsou všechny mikroorganismy, buněčné kultury a endoparaziti, kteří mohou vyvolat infekční onemocnění a alergické nebo toxické projevy v živém organismu. Mikroorganizmem se rozumí mikrobiologický objekt buněčný nebo nebuněčný, schopný replikace nebo přenosu genetického materiálu; buněčnou kulturou se rozumí buňky pocházející z mnohobuněčného organismu, které rostou in vitro.

Opatření k ochraně zdraví

Při činnosti, která je spojena s možností ohrožení zdraví zaměstnance biologickým činitelem, musí opatření k ochraně jeho zdraví zahrnovat

- a) zákaz jídla, pití a kouření na pracovišti, kde je nebezpečí kontaminace biologickým činitelem, a zákaz vstupu v osobních ochranných pracovních prostředcích do prostor mimo vymezené pracoviště,
- b) zajištění sanitárního zařízení odpovídajícího povaze práce,
- c) poskytnutí osobních ochranných pracovních prostředků,
- d) ukládání osobních ochranných pracovních prostředků na místě k tomu určeném, jejich kontrolu, čištění a dezinfekci, pokud možno před každým použitím, avšak vždy po použití; opravu vadných osobních ochranných pracovních prostředků nebo jejich výměnu před dalším použitím,
- e) vypracování postupů pro bezpečné odebrání, manipulaci a zpracování vzorků materiálů lidského nebo živočišného původu,
- f) odstraňování osobních ochranných pracovních prostředků, které mohou být

kontaminovány biologickým činitelem; před dekontaminací, vyčištěním nebo zničením se osobní ochranné pracovní prostředky ukládají odděleně od civilního oděvu,

- g) vybavení pracoviště písemnou instrukcí obsahující postup při mimořádné události při manipulaci s biologickým činitelem a postup při práci s biologickým činitelem skupiny 4,
- h) očkování, pokud je účelné, zvláště u toho zaměstnance, který není imunní vůči biologickému činiteli, jemuž je nebo může být při práci vystaven,
- i) informování zaměstnance o každé mimořádné události při manipulaci s biologickým činitelem.

6. Bezpečnostní přestávky při práci s rizikovými faktory

Opatření k ochraně zdraví

Pokud je při trvalé práci, zařazené jako riziková podle zákona o ochraně veřejného zdraví, nezbytné nepřetržité používání osobních ochranných pracovních prostředků k omezení působení rizikového faktoru nebo pokud to povaha ochranného pracovního prostředku vyžaduje, musí být během práce zařazeny bezpečnostní přestávky, při nichž může zaměstnanec odložit osobní ochranný pracovní prostředek. První přestávka se zařazuje nejpozději po 2 hodinách nepřetržitého výkonu práce v trvání nejméně 15 minut, poslední nejméně v trvání 10 minut nejpozději 1 hodinu před ukončením směny.

Po dobu trvání bezpečnostních přestávek nesmí být zaměstnanec v žádném úseku směny exponován rizikovému faktoru překračujícímu hygienický limit.

7. Mikroklimatické podmínky pracovišť zaměstnanců

Teplota na pracovišti

Na pracovišti, kde je vykonávána trvalá práce, s výjimkou pracoviště vyžadujícího zvláštní tepelné podmínky a pracoviště, na němž nelze technickými prostředky odstranit zátěž teplem z technologie, musí být zajištěno dodržování přípustných mikroklimatických podmínek v kalendářním roce upravených v příloze č. 1 k nařízení vlády č. 361/2007 Sb., části A, tabulce č. 2, s výjimkou mimořádně teplého dne.

Za mimořádně teplý den se považuje den, kdy nejvyšší teplota venkovního vzduchu dosáhla hodnoty vyšší než 30 °C.

Minimální operativní teploty t_{omin} v kalendářním roce upravené v příloze č. 1 k uvedenému nařízení.

Větrání pracovišť

Na pracovišti musí být k ochraně zdraví zaměstnance zajištěna dostatečná výměna vzduchu přirozeným nebo nuceným větráním.

Minimální množství venkovního vzduchu přiváděného na pracoviště musí být

- a) 50 m³/h na zaměstnance vykonávajícího práci zařazenou do tříd I nebo IIa podle přílohy č. 1 k nařízení vlády č. 361/2007 Sb., části A, tabulky č. 1,

- b) 70 m³/h na zaměstnance vykonávajícího práci zařazenou do tříd IIb, IIIa nebo IIIb podle přílohy č. 1 k uvedenému nařízení, části A, tabulky č. 1,
- c) 90 m³/h na zaměstnance vykonávajícího práci zařazenou do tříd IVa, IVb nebo V podle přílohy č. 1 k uvedenému nařízení, části A, tabulky č. 1.

Osvětlení pracoviště

K osvětlení pracoviště včetně spojovacích cest se užívá denní, umělé nebo sdružené osvětlení. Osvětlení pracoviště a spojovacích cest mezi jednotlivými pracovišti denním, umělým nebo sdruženým osvětlením musí odpovídat náročnosti vykonávané práce na zrakovou činnost a ochranu zdraví v souladu s normovými hodnotami a požadavky. Osvětlení nesmí být příčinou oslňování.

Pracoviště, které je osvětlováno denním osvětlením, pokud na něm může docházet ke zvýšené tepelné zátěži nebo oslnění, musí mít osvětlovací otvory vybaveny clonicími zařízeními umožňujícími regulaci přímého slunečního záření. U bočního osvětlovacího otvoru na pracovišti umožňujícího pohled ven nesmí jejich výplně tomu bránit.

Osvětlovací otvory, osvětlovací soustavy zajišťující umělé osvětlení a části vnitřních prostor pracoviště odrážející světlo musí být čištěny ve lhůtách odpovídajících nejméně normovým požadavkům a činiteli znečištění svítidel upravených v příslušné české technické normě pro denní a umělé osvětlení a trvale udržovány v takovém stavu, aby vlastnosti osvětlení byly zachovány. Osvětlovací otvory včetně ochranných prvků musí umožňovat jejich bezpečné používání, údržbu a čištění a nesmí ohrožovat další osoby zdržující se v objektu nebo v jeho okolí během údržby a čištění. Zaměstnanci musí být umožněno manipulovat s okny nebo světlíky, pokud jsou otevíratelné, otevírat, zavírat, nastavovat nebo zajišťovat z podlahy bezpečným způsobem; jsou-li otevřeny, musí být zajištěny v takové poloze, aby se předešlo riziku úrazu.

Pracoviště včetně spojovacích cest, na kterých je zaměstnanec při výpadku umělého osvětlení vystaven ve zvýšené míře možnosti úrazu nebo jiného poškození zdraví, musí být vybaveno vyhovujícím nouzovým osvětlením podle příslušné české technické normy upravující nouzové

Světlá výška prostor určených pro práci

Světlá výška prostoru určeného pro trvalou práci musí být při ploše

- a) do 20 m² nejméně 2,50 m,
- b) do 50 m² nejméně 2,60 m,
- c) od 51 do 100 m² nejméně 2,70 m,
- d) od 101 do 2000 m² nejméně 3,00 m,
- e) více než 2000 m² nejméně 3,25 m.

Objemový prostor

Objemový prostor určený pro práci musí být pro jednoho zaměstnance

- a) 12 m³ při práci zařazené do tříd I nebo IIa podle přílohy č. 1 k nařízení vlády č. 361/2007 Sb., části A, tabulky č. 1,
- b) 15 m³ při práci zařazené do tříd IIb, IIIa nebo IIIb podle přílohy č. 1 k uvedenému

- nařízení, části A, tabulky č. 1,
c) 18 m³ při práci zařazené do tříd IVa, IVb nebo V podle přílohy č. 1 k uvedenému nařízení, části A, tabulky č. 1.

Objemový prostor podle odstavce 1 nesmí být zmenšen stabilním provozním zařízením.

Rozměry podlahové plochy

Pro jednoho zaměstnance musí být v prostoru určeném pro trvalou práci volná podlahová plocha nejméně 2 m², mimo stabilní provozní zařízení a spojovací cesty. Šíře volné plochy pro pohyb nesmí být stabilním zařízením v žádném místě zúžena pod 1 m.

Rozměry pracovní roviny, pracovního místa a požadavky na ovladače

Výška pracovní roviny musí odpovídat tělesným rozměrům zaměstnance, základní pracovní poloze, hmotnosti předmětů a břemenům, se kterými je v rámci pracovní činnosti manipulováno, a zrakové náročnosti při práci. Optimální výška pracovní roviny je při práci vstojе u mužů 1020 až 1180 mm, u žen 930 až 1080 mm. Při práci vsedě je optimální výška pracovní roviny nad sedákem u mužů 220 až 310 mm, u žen 210 až 300 mm. Základní výška sedáku nad podlahou je 400 + 50 mm. Pokud jsou při práci používány například svěráky a jiná technická zařízení, pak výškou pracovní roviny se rozumí místo, na němž jsou nejčastěji vykonávány pohyby končetin zaměstnance při manipulaci s nimi.

Při práci vyžadující zvýšenou náročnost na zrak, například při manipulaci s drobnými předměty nebo součástkami, se výška pracovní roviny zvětšuje o 100 až 200 mm. Při práci, při níž se manipuluje s předměty o hmotnosti větší než 2 kg při práci převážně vstojе, se manipulační rovina snižuje o 100 až 200 mm.

Sedadlo musí být při sezení stabilní, musí umožňovat snadné seřízení výšky sedáku a sklon zádové opěrky a musí odpovídat podmínkám práce, zvláště pokud jde o jejich poréznost a omyvatelnost. Prostor pro dolní končetiny na pracovním místě musí umožňovat pohyb dolních končetin vpřed a do stran.

Požadavky na rozměry volného pohybového prostoru pro dolní končetiny při práci vsedě jsou tyto:

- a) nejmenší výška nad podlahou 600 mm,
- b) nejmenší celková šířka 500 mm,
- c) nejmenší hloubka od přední hrany stolu či zařízení 500 mm,
- d) optimální hloubka od přední hrany stolu či zařízení 700 mm,
- e) nejmenší vzdálenost roviny sedadla od dolní plochy pracovního stolu 200 mm.

8. Sanitární a pomocná zařízení

Sanitární zařízení

Sanitárním zařízením pracoviště se rozumí šatna, umývárna, sprcha a záchod. Prostor sanitárního zařízení musí mít světlou výšku nejméně 2,30 m; pokud je jeho plocha větší než 30 m², musí být nejméně 2,50 m. Provedení a vybavení sanitárního zařízení pracoviště musí odpovídat příslušné technické normě upravující požadavky na provedení

a vybavení šaten, umýváren a záchodů. Požadavky na výslednou teplotu a výměnu vzduchu v sanitárním zařízení jsou upraveny v příloze č. 10 k nařízení vlády č. 361/2007 Sb., tabulce č. 1.

Šatna musí být zřízena pro zaměstnance, který musí nosit pracovní oděv a nemůže se z hygienických, epidemiologických nebo jiných důvodů převlékat v jiném prostoru; šatny musí být odděleny podle pohlaví. Na pracovištích, kde zaměstnanci nemusí používat pracovní oděv nebo obuv, musí být vyčleněn prostor pro ukládání civilního oděvu a obuvi. Šatna se umísťuje v prostoru snadno přístupném a stavebně odděleném od pracoviště a umývárny. Šatna musí být vybavena uzamykatelnými skříňkami tak, aby bylo každému zaměstnanci umožněno bezpečné ukládání civilního oděvu, a lavicí nebo jiným sedacím nábytkem. Pro zaměstnance, který si při práci silně znečistí obuv, se umísťuje před vstupem do šatny vhodné zařízení k jejímu očištění a umytí. Podlaha šatny musí být snadno omyvatelná. Požadavky na způsob ukládání pracovního oděvu zaměstnance při práci jsou upraveny v příloze č. 10 k uvedenému nařízení, tabulce č. 2 a odpovídají nejpočetněji zastoupené směně.

Pokud vzhledem k povaze práce není nezbytná po jejím ukončení celková očista těla, musí být pro zaměstnance zajištěna umývárna nebo dostačující počet umývadel s tekoucí teplou vodou. Obklady stěn sprchy a umývárny musí být provedeny do výšky 2 m. Sprcha a umývárna se umísťují v samostatných místnostech, odděleně podle pohlaví, a pokud je to možné, tak, aby navazovaly přímo dveřmi na šatnu. Požadavky na počet umyvadel a sprch podle míry znečištění kůže a pracovního oděvu zaměstnance při práci jsou upraveny v příloze č. 10 k uvedenému nařízení, tabulce č. 2 a odpovídají nejpočetněji zastoupené směně.

Záchod musí být zajištěn pro zaměstnance tak, aby nebyl od pracoviště vzdálen více než 120 m; při ztíženém přístupu, při nerovnosti povrchu, chůzi do kopce, členitosti přístupové cesty nesmí být vzdálen více než 75 m. Zpravidla se zřizuje jako kabinový splachovací a v každém podlaží, v němž je pracoviště určené pro trvalou práci. Zřizuje se odděleně podle pohlaví; na pracovišti do 5 zaměstnanců celkem lze zřizovat jeden společný záchod. Záchodová předsíň se zřizuje před místností se záchody a pisoáry. Pisoáry se zřizují v samostatné místnosti nebo společně se záchodovými kabinami.

Minimální počet záchodů se stanoví podle nejpočetněji zastoupené směny takto:

- a) 1 sedadlo na 10 žen,
- b) 2 sedadla na 11 až 30 žen,
- c) 3 sedadla na 31 až 50 žen,
- d) na každých dalších 30 žen 1 další sedadlo,
- e) 1 sedadlo na 10 mužů,
- f) 2 sedadla na 11 až 50 mužů,
- g) na každých dalších 50 mužů 1 sedadlo.

Pomocná zařízení

Pomocnými zařízeními se rozumí zařízení k umývání pracovní obuvi a na sušení pracovního oděvu a obuvi, místnost pro odpočinek od nepříznivých vlivů práce, prostor pro odpočinek těhotných a kojících zaměstnankyň a prostor pro uskladnění úklidových

prostředků.

Místnost pro odpočinek

Místnost pro odpočinek se zřizuje, pokud to vyžaduje bezpečnost a ochrana zdraví při práci, zejména s ohledem na vykonávanou činnost a v blízkosti pracoviště. Místnost pro odpočinek musí být dostatečně velká, větraná, osvětlena denním světlem podle § 45 odst. 8 a vytápěna nejméně na 20 °C.

Prostory určené pro odpočinek těhotných a kojících zaměstnankyň musí umožňovat odpočinek vleže.

Prostor na ukládání úklidových prostředků se zřizuje v rozsahu upraveném podle příslušné české technické normy na šatny, umývárny a záchody.

(Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění nařízení vlády č. 68/2010 Sb.) (účinnost od 1.5.2010)

7 Péče o zdraví a bezpečnost dětí a žáků

1. Školský zákon

Školy a školská zařízení

- jsou při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb povinny přihlížet k základním fyziologickým potřebám dětí, žáků a studentů a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů.
- zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.
- jsou povinny vést evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, k nimž došlo při činnostech uvedených výše, vyhotovit a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím.

Orgány, organizace a školy, které zabezpečují výchovu a vzdělávání, zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví žáka při činnostech, které přímo souvisejí s výchovou a vzděláváním, soustavně vytvářejí podmínky pro bezpečnost a ochranu zdraví žáka a kontrolují jejich dodržování.

Orgány, organizace a školy, které zabezpečují výchovu a vzdělávání, zabezpečují současně i ochranu žáka před riziky poruch zdravého vývoje, pokud mohou být způsobeny nebo zvětšeny výchovnou a vzdělávací činností školy. Škola je odpovědná za bezpečnost zdravotně postižených dětí.

Součástí povinné dokumentace vedené školami jsou i knihy úrazů.

Při praktickém vyučování žáků středních škol a odborných učilišť se řídí škola i organizace příslušnými učebními plány a učebními osnovami.

Na právní poměry žáků při praktickém vyučování se vztahují ustanovení zákoníku práce, která upravují pracovní dobu a dobu odpočinku, bezpečnost a ochranu zdraví při práci, péči o pracovníky a pracovní podmínky žen a mladistvých.

Za vytvoření podmínek pro praktické vyučování žáků středních škol a odborných učilišť odpovídají školy, školská zařízení a organizace, v nichž se praktické vyučování koná.

Při praktickém vyučování žáků středních škol a odborných učilišť se řídí škola i organizace příslušnými učebními plány a učebními osnovami.

(zákon č. 561/2004 Sb., ve znění p. p., Pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení, zákon č. 262/2006 Sb., ve znění p. p.)

2. Pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení

Pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení blíže rozvádí v souladu s právními předpisy ustanovení zákoníku práce a dalších právních předpisů a upravuje některé podrobnosti pracovněprávních vztahů podle zvláštních podmínek ve školství.

Soubor povinností zaměstnavatelů a zaměstnanců v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a při výchovně vzdělávací činnosti se uvozuje obecným ustanovením o povinnosti všech zaměstnanců školy dbát o svou vlastní bezpečnost a zdraví i o bezpečnost a zdraví žáků.

Při výchově a vzdělávání dbají pedagogičtí pracovníci o bezpečnost a zdraví žáků, především při výuce předmětů, při nichž může docházet k častějším ohrožením zdraví žáků. Těmito předměty a činnostmi jsou např. tělesná výchova, chemie, praktické vyučování, školní výlety, lyžařský nebo plavecký výcvik.

Pracovní řád dále zdůrazňuje oznamovací povinnosti zaměstnanců, zákazy kouření a požívání alkoholických nápojů. Stanovuje základní podmínky pro provádění dozoru nad žáky a podmínky náhrady škody.

(14 269/2001-26; Věstník MŠMT 5/2001 – článek 13 až 15)

3. Metodický pokyn k zajištění BOZP ve školách a školských zařízení

Metodický pokyn zdůrazňuje klíčová ustanovení obecně platných předpisů MŠMT pro jednotlivé typy škol a školských zařízení a doporučuje způsob postupu při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při výchově a vzdělávání dětí a žáků ve školách a školských zařízeních. Při stanovení konkrétních opatření vychází škola z vyhledávání, posuzování a zhodnocení rizik spojených s činnostmi a prostředím v celém režimu žáka ve škole v rámci výchovného a vzdělávacího působení. Bere v úvahu možné ohrožení žáka při výuce jednotlivých předmětů, při přesunech žáků v obci v rámci školního vyučování a při účasti školy na různých akcích pořádaných ve škole i mimo školu. Přihlíží k věku žáků, jejich schopnostem, fyzické a duševní vyspělosti, zdravotnímu stavu a ukázněnosti žáků.

Škola v rámci výchovného působení seznamuje žáky s veškerým povinným rozsahem učiva týkajícího se ochrany zdraví a bezpečí žáků, s riziky a ohrožením při dopravním provozu na komunikacích, při jejich mimoškolních aktivitách a v době školních prázdnin. Pokud školy při výchově a vzdělávání žáků organizují praktické vyučování, odborný výcvik, případně jiné práce, mohou mladistvé žáky zaměstnávat pouze pracemi, které jsou přiměřené jejich fyzickému a rozumovému rozvoji, a poskytují jim při práci zvýšenou péči.

Metodický pokyn dále řeší problematiku zdravotní způsobilosti, osobních ochranných pracovních prostředků, poučování žáků a dozoru nad nimi, stanovuje zvláštní pravidla pro některé činnosti, např. tělesnou výchovu, plavecký a lyžařský výcvik, sportovní a turistické akce, při soutěžích a přehlídkách a zahraničních výjezdech. Přináší zásady pro evidování a registrování školních úrazů a jejich odškodňování a sledování školní úrazovosti. Zabývá se rovněž povinnostmi v kontrolní činnosti.

(37 014/2005; Věstník MŠMT 2/2006)

Dozor nad žáky

Poznámka:

Pokud jde o pojem "dohled" (užívaný občanským zákoníkem a školským zákonem) a pojem "dozor" (užívaný pracovním řádem), je nutné uvést, že pojem "dohled" je obecným zákonným pojmem, zatímco pojem "dozor" je pojmem užívaným pouze v oblasti školství. Z hlediska praktického i právního však v těchto pojmech není žádný rozdíl (viz právní výklady MŠMT).

Školy jsou povinny vykonávat podle zvláštních předpisů nad nezletilými žáky náležitý dohled. (§ 415, § 422 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění p. p.). Kromě bezpečnostních hledisek zajišťují pedagogičtí pracovníci při dohledu nad žáky také výchovné působení (dále jen "dozor"), a to v zájmu předcházení škodám na zdraví, majetku a životním prostředí. O zajištění náležitého dozoru rozhoduje ředitel školy (§ 164 odst. 1 písm. h) zákona č. 561/2004 Sb., ve znění p. p.). Vychází z konkrétních podmínek a přihlíží zejména k vykonávané činnosti, věku žáků a jejich rozumovému rozvoji (vyspělosti), dopravním a jiným rizikům. Ředitel školy pověří dozorem pedagogického pracovníka, stanoví rozvrh dozoru nad žáky a vyvěsí ho na takovém místě, aby bylo možno při kontrolní činnosti snadno rozpoznat, který pedagogický pracovník dozor koná. Pedagogický pracovník koná dozor nad žáky ve škole před vyučováním, po vyučování, o přestávkách mezi dvěma vyučovacími hodinami, podle potřeby při přechodu žáků z jedné budovy školy do druhé budovy školy, do školní jídelny, školní družiny apod. Při zajišťování dozoru nad žáky se postupuje podle rozvrhu dozoru. Jestliže ředitel školy povolí žákům pobyt ve škole před vyučováním, mezi dopoledním a odpoledním vyučováním nebo po vyučování, zabezpečí jejich dozor. Dozor ve škole začíná nejméně 20 minut před začátkem dopoledního a 15 minut před začátkem odpoledního vyučování a končí odchodem žáků ze školy po skončeném vyučování.

Zajištění dozoru nad žáky - strážníky v zařízení školního stravování přísluší vždy té

právní osobě která vykonává činnost zařízení školního stravování. Způsob, jakým tento dohled bude zajištěn, je na rozhodnutí ředitele tohoto zařízení školního stravování. Při akcích konaných mimo školu, kdy místem pro shromáždění žáků není škola, začíná dozor 15 minut před dobou shromáždění na určeném místě. Po skončení akce dozor končí na předem určeném místě a v předem stanoveném čase. Místo a čas shromáždění žáků a skončení akce oznámí škola nejméně jeden den před konáním akce, buď zákonným zástupcům žáků, nebo přímo zletilým žákům.

Podle rozhodnutí ředitele školy mohou dozor konat vedle pedagogických pracovníků i jiné osoby, které jsou zletilé, plně způsobilé k právním úkonům a jsou v pracovněprávním vztahu ke škole. Tyto osoby musí být řádně poučeny o povinnostech dozoru a ředitel školy o tomto poučení provede písemný záznam, který osoba pověřená dozorem podepíše.

Pedagogičtí pracovníci vykonávají podle pokynů ředitele dozor i mimo školu, např. při praktickém vyučování, při praktické přípravě, při kurzech, exkurzích a jiných činnostech vyplývajících ze školních vzdělávacích programů, při účasti na soutěžích, přehlídkách, popřípadě při jejich přípravě a na jiných akcích organizovaných školou.

Při akcích konaných mimo školu, kdy jsou jejich účastníci ubytováni v objektech jiných osob, dodržují žáci předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví a předpisy o požární ochraně platné v těchto objektech. Žáci dodržují stanovený režim dne a pokyny vydané pro dobu nočního klidu. Za seznámení žáků s těmito pokyny a za kontrolu jejich dodržování odpovídá vedoucí akce nebo jím určený pedagogický pracovník. Vedoucí akce rozhodne o způsobu provádění dohledu v době nočního klidu.

Kromě výše uvedených ustanovení, jež mohou souviset s výkonem dozoru, existují ještě další zvláštní ustanovení v právních předpisech nebo ve vzdělávacích programech: například ustanovení o dělení tříd na skupiny, nebo jiná ustanovení o poměru mezi počtem žáků a počtem dozírajících osob, případně ustanovení podrobněji určující způsob výkonu dozoru. (např. vyhláška č. 48/2005 Sb., ve znění p. p., vyhláška č. 14/2005 Sb., ve znění p. p., vyhláška č. 13/2005 Sb., ve znění p. p., vyhláška č. 73/2005 Sb., ve znění p. p.)

(37 014/2005; Věstník MŠMT 2/2006)

Mateřské školy, předškolní vzdělávání

Za bezpečnost dětí v mateřské škole odpovídají po celou dobu výchovné práce s dětmi pedagogičtí pracovníci mateřských škol, a to od doby převzetí dětí od jejich zástupce nebo jím ověřené osoby až do doby jejich předání zástupci dítěte nebo jím pověřené osobě. V době nočních služeb a pomocných výchovných prací v internátních mateřských školách odpovídají za bezpečnost dětí pomocní vychovatelé. Jejich počet stanoví ředitel tak, aby byl zajištěn dostatečný dohled nad dětmi.

K zajištění bezpečnosti dětí při pobytu mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání, stanoví ředitel mateřské školy počet pedagogických pracovníků tak, aby na jednoho pedagogického pracovníka připadlo nejvýše

- 20 dětí z běžných tříd, výjimečně může ředitel mateřské školy zvýšit počty dětí nejvýše však o 8 dětí

nebo

- dětí ve třídě, kde jsou zařazeny děti se zdravotním postižením, výjimečně může ředitel mateřské školy zvýšit počty dětí nejvýše však o 11 dětí.

Při zvýšení počtu dětí nebo při specifických činnostech, například sportovních činnostech, nebo při pobytu dětí v prostředí náročném na bezpečnost určí ředitel mateřské školy k zajištění bezpečnosti dětí dalšího pedagogického pracovníka, ve výjimečných případech jinou zletilou osobu, která je způsobilá k právním úkonům a která je v pracovněprávním vztahu k právnické osobě, která vykonává činnost mateřské školy.

Při zajišťování zotavovacích pobytů, popřípadě výletů pro děti určí ředitel mateřské školy počet pedagogických pracovníků tak, aby byla zajištěna výchova dětí, včetně dětí se zdravotním postižením, jejich bezpečnost a ochrana zdraví.

(§ 5 vyhlášky č. 14/2005 Sb., ve znění p. p.)

Speciální školy. Speciální mateřské školy

Ředitel speciální mateřské školy a speciální školy určí počty žáků v jednotlivých třídách s přihlédnutím k pedagogickým, hygienickým, ekonomickým a prostorovým podmínkám, může dělit třídy na skupiny v souladu s učebním plánem a požadavky na bezpečnost žáků a ochranu jejich zdraví, určí počty skupin a počet žáků ve skupině s ohledem na specifika postižení žáků, charakter vyučovacího předmětu a podmínky školy. Při péči o zdraví a při dozoru nad žáky speciálních škol postupují školy podle obecných předpisů platných pro základní a střední školy (s odchylkami při koupání a plaveckém výcviku, lyžařském výcviku).

V jedné skupině žáků se zdravotním postižením při koupání a plaveckém výcviku neplavců se zdravotním postižením připadají na 1 pedagogického pracovníka nejvýše 4 žáci; vyžaduje-li to zdravotní stav žáka, je možné ve škole při zdravotnickém zařízení a s žáky s těžkým zdravotním postižením konat plavecký výcvik individuálně.

Lyžařský výcvik provádí 1 pedagogický pracovník s nejvýše 8 žáky se zdravotním postižením. U žáků slabozrakých a žáků s tělesným postižením připadá na 1 pedagogického pracovníka nejvýše 6 žáků, u žáků nevidomých na 1 pedagogického pracovníka připadá 1 žák.

Přesahuje-li počet žáků při akci mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání, (§ 144 odst. 1 písm. g) školského zákona) počet žáků stanovený na příslušnou třídu nebo skupinu, zabezpečí ředitel školy dozor další zletilé osoby, která je způsobilá k právním úkonům a je v pracovněprávním vztahu k právnické osobě, která vykonává činnost školy.

Ředitel speciální školy může pro žáky se zdravotním postižením zajistit léčebně preventivní a rehabilitační péči.

(§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb., ve znění p. p.)

Základní škola

Třídy se naplňují do počtu 30 žáků. Ředitel školy stanoví s přihlédnutím k pedagogickým, hygienickým, ekonomickým a prostorovým podmínkám počty žáků v jednotlivých třídách, může stanovit i vyšší počet žáků ve třídě, umožňují-li to pedagogické, hygienické a prostorové podmínky

školy. Ředitel může v souladu s učebním plánem dělit třídy na skupiny, počet skupin a počet žáků ve skupině určí podle podmínek školy a charakteru vyučovacího předmětu a v souladu s požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví žáků.

Při akcích organizovaných mimo sídlo školy vykonává dozor do počtu 25 žáků jeden pedagogický pracovník. Při větším počtu žáků zajistí ředitel školy účast další zletilé osoby. Výjimku z počtu osob vykonávajících dozor nad žáky stanoví ředitel školy, a to s ohledem na náročnost zajištění bezpečnosti v prostředí, v němž se budou žáci pohybovat.

Při akcích konaných mimo místo, kde škola uskutečňuje vzdělávání, kdy místem pro shromáždění žáků není místo, kde škola uskutečňuje vzdělávání, se zajišťuje bezpečnost a ochrana zdraví žáků na předem určeném místě 15 minut před dobou shromáždění. Po skončení akce končí zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví žáků na předem určeném místě a v předem určeném čase. Místo a čas shromáždění žáků a skončení akce škola oznámí nejméně 1 den předem zákonným zástupcům žáků.

Škola může vyučovat volitelný předmět nebo nepovinný předmět, pokud se k němu přihlásí alespoň 7 žáků ve školním roce.

Na prvním stupni školy lze do jedné třídy zařadit žáky z více než jednoho ročníku prvního stupně. Na druhém stupni školy nelze do jedné třídy zařadit žáky z více než jednoho ročníku druhého stupně. Do jedné třídy nelze zařadit žáky prvního a druhého stupně.

V souladu se školním vzdělávacím programem lze na výuku některých předmětů dělit třídy na skupiny, vytvářet skupiny žáků ze stejných nebo různých ročníků nebo spojit třídy.

Počet skupin a počet žáků ve skupině se určí zejména podle prostorových, (vyhláška č. 410/2005 Sb.) personálních a finančních podmínek školy, podle charakteru činnosti žáků, v souladu s požadavky na jejich bezpečnost a ochranu zdraví a s ohledem na didaktickou a metodickou náročnost předmětu.

Nejvyšší počet žáků ve skupině je 30. Při výuce cizích jazyků je nejvyšší počet žáků ve skupině 24.

(§ 3, § 5 vyhlášky č. 48/2005 Sb., ve znění p. p.)

Školní družiny a školní kluby

Účastníci pravidelné denní docházky do družiny se zařazují do oddělení. Oddělení se naplňují nejvýše do počtu 30 účastníků.

Za bezpečnost žáků v družině nebo v klubu odpovídají pedagogičtí pracovníci družiny nebo klubu, a to od příchodu žáka až do odchodu žáka z družiny nebo klubu. Příchod a odchod žáka je zaznamenán v docházkovém sešitě. Při přechodu žáků ze školy do družiny určí ředitel školy s přihlédnutím na náročnost zajištění bezpečnosti dětí pedagogického pracovníka, případně dalšího pracovníka zajištěním dozoru nad žáky. Do klubu žáci docházejí samostatně.

V oddělení lze individuálně integrovat nejvýše 5 účastníků se zdravotním postižením.

Při činnosti organizované mimo objekt družiny nebo klubu, popřípadě školy, odpovídá za bezpečnost do počtu 25 žáků jeden pedagogický pracovník. Ředitel může při vyšším

počtu žáků nebo vyžaduje-li to náročnost zajištění dozoru nad žáky v prostředí, v němž se budou pohybovat, určit další pracovníky odpovídající za bezpečnost žáků.
(§ 10 vyhlášky č. 74/2005 Sb.)

Střední školy

Nejnižší počet žáků ve škole s plným počtem ročníků je 60. Ve školách s oborem vzdělání, v němž je jako součást přijímacího řízení stanovena rámcovým vzdělávacím programem talentová zkouška, může být nejnižší počet žáků ve škole 30.

Třídy se na základě přijímacího řízení naplňují do počtu 30 žáků. Nejnižší průměrný počet žáků ve třídě je 17.

Ředitel školy může třídy při vyučování některých předmětů dělit na skupiny, spojovat nebo vytvářet skupiny žáků ze stejných nebo různých ročníků. Při stanovení počtu a velikosti skupin je ředitel školy povinen zohlednit kromě jiných i ...požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví žáků.

Praktické vyučování se uskutečňuje ve školách, ve školských zařízeních a v organizacích. Ředitel střední školy může při praktickém vyučování v souladu s učebním plánem dělit třídy na skupiny, Počet skupin a počet žáků ve skupině určí podle podmínek školy, charakteru vyučování a podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví žáků.

Pokud se praktické vyučování uskutečňuje v organizacích, uzavře ředitel školy s organizací smlouvu o obsahu, rozsahu a podmínkách praktického vyučování, která obsahuje zejména:

- druh činností, které žáci při praktickém vyučování budou vykonávat,
- místo konání praktického vyučování,
- časový rozvrh praktického vyučování, jeho délku a den jeho zahájení,
- počet žáků, kteří se zúčastňují praktického vyučování,
- poskytování nástrojů a náradí používaných při praktickém vyučování a způsob dopravy žáků do místa výkonu praktického vyučování,
- způsob odměňování žáků za produktivní činnost,
- opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při praktickém vyučování, včetně ochranných opatření, která musí být přijata, zejména s uvedením osobních ochranných pracovních prostředků,
- podmínky spolupráce pověřeného zaměstnance právnické osoby vykonávající činnost školy a zaměstnance fyzické nebo právnické osoby při organizaci a řízení praktického vyučování na pracovištích fyzických nebo právnických osob.

Odborný výcvik vyučuje mistr odborné výchovy ve skupinách. Procvičování dovedností žáků se provádí za vedení a dozoru instruktorů. Instruktor vede současně nejvýše 3 žáky. Výuka cizích jazyků probíhá ve skupinách tvořených pro příslušný cizí jazyk. Průměrný nejnižší počet žáků ve skupině v jednom ročníku je 9 a nejvyšší počet žáků ve skupině je 23. Skupina může být tvořena žáky z více tříd téhož ročníku.

(§ 2, § 12 vyhlášky č. 13/2005 Sb., ve znění p. p.)

Domovy mládeže

Základní jednotkou výchovně vzdělávací činnosti v domově je výchovná skupina. Každou skupinu vede jeden vychovatel. Nejnižší počet žáků a studentů ve skupině je 20 a nejvyšší počet žáků a studentů ve skupině je 30. V odůvodněných případech může ředitel domova zvýšit nejvyšší počet žáků a studentů ve skupině až o 3.

Ve skupině složené pouze ze studentů je nejnižší počet studentů 40 a nejvyšší počet studentů 50.

Je-li skupina tvořena pouze žáky a studenty se zdravotním postižením, je počet žáků a studentů ve skupině shodný s počtem žáků ve třídě školy samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením podle vyhlášky č. 73/2005 Sb., ve znění p. p.

Pomocní vychovatelé vykonávají noční službu. Jejich počet stanoví ředitel domova nebo ředitel střední školy s přihlédnutím k počtu budov, jejich rozmístění, počtu žáků, zásadám bezpečnosti a hospodárnosti. V případě, že noční služba není zabezpečena pomocnými vychovateli, vykonávají noční pohotovost a dohled mimo pracovní dobu od 22:00 do 6:00 hodin vychovatelé.

Pro ubytování v domovech mládeže, je nejmenší ubytovací plocha ložnice bez skříní 6 m² na 1 ubytovaného. V 1 ložnici lze ubytovat zpravidla 3 osoby. Ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče se stanoví v obývacím pokoji nejméně 3 m² na 1 ubytovaného, v domovech mládeže a internátech nejméně 1,5 m² na 1 ubytovaného. Ve studovně ubytovacího zařízení domova mládeže se stanoví nejméně 1,8 m² na 1 žáka. Jako součást ubytovacího zařízení se může zřídit místnost pro ošetřovnu a izolaci. V izolaci se stanoví nejmenší plocha 8 m² na 1 lůžko. Izolace je vybavena samostatným záchodem, umyvadlem a sprchou s tekoucí pitnou studenou a teplou vodou .

(§ 3, vyhlášky č. 108/2005 Sb., § 10 vyhlášky č. 410/2005 Sb., ve znění p. p.)

Školy v přírodě

Ve školách v přírodě se výuka zajišťuje v místnosti odpovídající požadavkům na učebny v parametrech osvětlení a v mikroklimatických podmínkách podle této vyhlášky s plochou minimálně 1,5 m² podlahové plochy na 1 žáka. Pokud se volný čas tráví ve vnitřních prostorách, musí tyto odpovídat zejména charakteru jídelny nebo denní místnosti s plochou minimálně 1,5 m² na 1 žáka nebo minimálně 3 m² na 1 dítě předškolního věku.

Pro ubytování ve škole v přírodě lze v 1 pokoji ubytovat zpravidla 6 žáků nebo 6 dětí předškolního věku, přičemž minimální podlahová plocha musí být 3 m² na 1 osobu.

Žáci s omezenou schopností pohybu se ubytují nejvýše po 2 na dvoulůžkovém pokoji s plochou bez skříní nejméně 10 m² na 1 ubytovaného. Ke každému pokoji musí být zřízeno vlastní zařízení pro osobní hygienu sestávající ze záchodu, sprchy a umyvadla. Zařízení pro osobní hygienu u pokojů určených k ubytování žáků s omezenou schopností pohybu, musí odpovídat požadavkům stanoveným zvláštním právním předpisem .

Do školy v přírodě nemůže být vyslán žák, jehož zdravotní stav by mohl být tímto pobytem ohrožen, a žák, který by mohl zdravotně ohrozit ostatní žáky. Vzor posudku o zdravotní způsobilosti dítěte

k účasti na zotavovací akci a škole v přírodě je uveden v příloze č.3 vyhlášky č.106/2001 Sb., ve znění p. p.

Ředitel vysílající školy nebo předškolního zařízení zabezpečí při výjezdu do školy v přírodě odborně i zdravotně způsobilý doprovod v takovém počtu, aby byla zajištěna výchova a výuka žáků, včetně žáků se zdravotním postižením, jejich bezpečnost a ochrana zdraví podle příslušných právních předpisů.

Minimální rozsah vybavení lékárníčky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě je uveden v příloze č. 4 vyhlášky č.106/2001 Sb., ve znění p. p.

(§ 10 vyhlášky č. 108/2005 Sb., § 8 vyhlášky č. 410/2005 Sb., ve znění p. p., příl. 3, příl. 4 vyhlášky č.106/2001 Sb., ve znění p. p.)

Kvalifikovaný pedagogický dozor

Je požadován dále Organizačními řády Středoškolské odborné činnosti, Olympiády v českém jazyce, Chemické olympiády, Biologické olympiády, Matematické olympiády a Fyzikální olympiády, Turnaje mladých fyziků, Soutěže mladých historiků, soutěží v cizích jazycích.

Výjezdy do zahraničí (základních a středních škol)

Školy odpovídají za bezpečnost a ochranu zdraví žáků při zahraničních výjezdech, které organizují v rámci vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech. O konkrétních opatřeních a poučení žáků, případně jejich zákonných zástupců, se pořizuje před uskutečněním výjezdu záznam o poučení podepsaný jeho účastníky. Mezi účastníky výjezdu do zahraničí zařadí škola pouze ty žáky, kteří předloží písemný souhlas zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka a mají uzavřené pojištění odpovědnosti za škodu platné na území příslušného státu a pojištění léčebných výloh v zahraničí nebo v případě výjezdu do členského státu Evropské unie mají Evropský průkaz zdravotního pojištění nebo potvrzení tento průkaz nahrazující (§ 2 vyhlášky č. 48/2005 Sb., ve znění p. p.)

K zajištění výjezdů do zahraničí a k výkonu pedagogického dozoru nad žáky během jeho trvání, vyšle ředitel pořádající školy (školského úřadu) své pedagogické pracovníky na zahraniční pracovní cestu podle příslušných ustanovení zákoníku práce. Školy zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví žáků a vytvářejí pro to nezbytné podmínky, k nimž patří i zajištění pedagogického dozoru ve smyslu Pracovního řádu pro pedagogické pracovníky a ostatní zaměstnance škol a školských zařízení, včetně náležitého dohledu nad nezletilými žáky ve smyslu občanského zákoníku. K zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví budou žákům prokazatelně uděleny pokyny.

4. Omezení pro činnost žáků

Pokud školy při vzdělávání žáků organizují praktické vyučování, praktickou přípravu, případně jiné práce, mohou mladistvé žáky zaměstnávat pouze činnostmi, které jsou

přiměřené jejich fyzickému a rozumovému rozvoji a poskytují jim při práci zvýšenou péči (§ 65 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění p. p.)

Na žáky se při praktickém vyučování a při praktické přípravě vztahují ustanovení zákoníku práce (§ 65 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění p. p.), která upravují pracovní dobu, bezpečnost a ochranu zdraví při práci, péči o zaměstnance a pracovní podmínky žen a mladistvých, a další předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Školy dodržují zákazy prací a pracovišť platné pro ženy a zákazy prací mladistvým a podmínky, za nichž mohou mladiství tyto práce výjimečně konat z důvodu přípravy na povolání (vyhláška č. 288/2003 Sb.)

5. Zvláštní pravidla některých činnostech

Kromě obecných zásad úrazové prevence jsou při některých činnostech dodržována další zvláštní pravidla. Je tomu tak zejména při výuce některých odborných předmětů se zvýšeným rizikem ohrožení zdraví a života, při praktickém vyučování, praktické přípravě při výuce tělesné výchovy, koupání, výuce plavání, lyžařském výcviku, sportovních a turistických akcích. Ve všech takových případech klade škola zvýšený důraz na dodržování pokynů, právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, pokynů a zásad úrazové prevence pedagogickými pracovníky i žáky. Důsledně je vyžadováno ukázněné chování žáků. Žák musí mít k dispozici svůj průkaz zdravotní pojišťovny nebo jeho kopii.

Při pohybových a sportovních činnostech (míčové hry apod.) se účastníci řídí ustanoveními o bezpečnosti obsaženými v pravidlech pro příslušnou pohybovou činnost, danou věkovou skupinou a jejich modifikaci pro dané prostorové podmínky školy a ustanoveními soutěžních řádů daných sportů.

Při praktickém vyučování, praktické přípravě, sportovních a jiných činnostech, kde je zvýšená možnost ohrožení zdraví, se žáci řídí pokyny vyučujícího. Vyučující nedovolí, aby se žák bez odložení nebo bez zabezpečení proti možnosti zranění a zachycení ozdobných a jiných pro činnost nevhodných a nebezpečných předmětů účastnil příslušné činnosti. Těmito ozdobnými, pro činnost nevhodnými a nebezpečnými předměty jsou například náramky, hodinky, náušnice, pearcing, náhrdelníky, prsteny ozdobné kroužky aj. Žáci tyto předměty odkládají na určená místa, způsob zajištění předmětů stanoví ředitel ve školním řádu.

Žáci používají pracovní oděv nebo cvičební úbor a obuv a mají výstroj podle druhu vykonávané činnosti a podle pokynů učitele, který dodržování tohoto požadavku kontroluje. Žák musí mít cvičební úbor, pracovní oděv a obuv v řádném a použitelném stavu.

Praktické vyučování a praktická příprava

Při praktickém vyučování a praktické přípravě musí být pracoviště a jeho vybavení, včetně výrobních a pracovních prostředků a zařízení, v nezávadném stavu a musí odpovídat požadavkům předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (§ 103 ZP, § 2 a § 4 zákona č. 309/2006 Sb., ve znění p.p.) musí být dodržovány předpisy k

zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (§ 2 zákona č. 309/2006 Sb., ve znění p.p., nařízení vlády č. 361/2007 Sb., ve znění p. p., nařízení vlády č. 101/2005 Sb.), hygienické předpisy (§ 349 ZP) a jiné právní předpisy (např. upravující dělení tříd na skupiny - § 6 vyhlášky č. 13/2005 Sb., ve znění p.p.) Žákům jsou na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek činnosti podle potřeby přidělovány ochranné prostředky.

Pokud se praktické vyučování a praktická příprava uskutečňuje u jiné právnické nebo fyzické osoby, musí být ve smlouvě (§ 12 vyhlášky č. 13/2005 Sb., ve znění p.p.), kterou o tom škola s touto osobou písemně uzavírá, obsažena mimo jiné i ustanovení o opatřeních k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, včetně ochranných opatření, která musí být přijata, poskytování ochranných prostředků, ochranných nápojů, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků apod. Právnická nebo fyzická osoba je povinna zajistit žákům bezpečnost a ochranu zdraví při pracovní činnosti ve stejném rozsahu, jako tomu je u vlastních zaměstnanců, s přihlédnutím k jejich věku, fyzickému a rozumovému rozvoji.

Tělesná výchova

Při výuce tělesné výchovy dodržuje škola platné rámcové vzdělávací programy a didaktické zásady. Bezpečnost žáků při tělesné výchově zajišťuje pedagogický pracovník po celou dobu vyučování. Ve výjimečných případech pedagogický pracovník výuku dočasně přerušuje a zajistí dozor zletilou osobou, která je plně způsobilá k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole. Vydává jasné, přesné a žákům srozumitelné povely a pokyny, kontroluje bezpečnost a funkčnost tělocvičného nářadí a náčiní před zahájením výuky. Přihlíží zejména k fyzické vyspělosti žáků, k jejich věku a předchozím zkušenostem. Při pohybových činnostech v přírodních podmínkách je třeba volit terén a překážky úměrné věku, klimatickým podmínkám, rozumovému a fyzickému vývoji s přihlédnutím ke kvalitě výzbroje a výstroje žáků. K zařazení sportovních odvětví, která nejsou podrobně rozvedena ve školských vzdělávacích programech, musí mít pedagogický pracovník povolení ředitele školy a dodržovat bezpečnostní pravidla i metodické postupy pro danou věkovou kategorii platné v oblasti školního nebo svazového sportu.

Výuka plavání

Výuka plavání se uskutečňuje v zařízeních k tomu určených. Ředitel školy musí ověřit dodržování hygienických podmínek ze strany zařízení určeného pro výuku plavání, odbornou úroveň poskytované výuky, podmínky pro zajištění bezpečnosti a ochrany žáků. Při plavecké výuce se třída na základní škole dělí na skupiny, každou skupinu vede jeden vyučující. Nejvyšší počet žáků plavců ve skupině je 15, žáků-neplavců 10. Pro žáky škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se počet řídí zvláštním předpisem § 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb., ve znění p. p.) Pedagogický pracovník má přehled o celém prostoru výuky a všech žácích, kteří se výuky účastní. Pedagogický pracovník pravidelně provádí v průběhu výuky překontrolování počtu žáků. Totéž se provádí při jejím zakončení.

Vyučující pedagogický pracovník věnuje zvláštní péči neplavcům. Jejich výcvik se provádí podle možnosti odděleně v bazénu s odpovídající hloubkou vody.

Odpovědnost za bezpečnost žáků při výuce plavání, která je realizována mimo školu, nesou pedagogičtí pracovníci, kteří žáky na výuku plavání doprovázejí.

Za bezpečnost žáků při plavecké výuce ve školách, do doby jejich předání pedagogickým pracovníkům, jež vedou výuku, odpovídají pedagogičtí pracovníci, kteří žáky na plaveckou výuku doprovázejí. Doprovázející pedagogický pracovník je přítomen po celou dobu výuky. V dohodách uzavíraných o využívání cizích zařízení k plavecké výuce je nutno upravit ve smyslu těchto zásad podrobně povinnosti zaměstnanců zúčastněných stran, týkající se jejich odpovědnosti za bezpečnost žáků.

Pokud v celém průběhu výuky nemůže být zachován náležitý přehled o všech jeho žácích (účastnících), pedagogický pracovník plaveckou výuku přerušuje.

Lyžařský výcvik

Lyžařský výcvik je veden pedagogickými pracovníky, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Jejich kvalifikaci si ověří ředitel školy. Práci instruktorů řídí vedoucí kurzu určený ředitelem školy, který též schvaluje plán výcviku. Vedoucí kurzu před odjezdem na lyžařský výcvik upozorní na nutnost seřízení bezpečnostního vázání lyží. Žáci prokáží seřízení bezpečnostního vázání lyží potvrzením servisu, popř. čestným prohlášením zákonných zástupců nebo svým v případě zletilých žáků.

Za řádnou organizační přípravu kurzu odpovídá jeho vedoucí. Zajišťuje vhodný objekt, dopravu, poučení žáků o předpisech a pokynech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků. Při realizaci kurzu řídí činnost jednotlivých pracovníků, dbána dodržování stanoveného programu praktické i teoretické části kurzu.

Doporučuje se, aby zákonní zástupci nezletilého žáka a zletilí žáci předložili před odjezdem prohlášení o tom, že je žák zdravý a ve stavu schopném absolvovat lyžařský výcvik.

Před odjezdem na kurz se doporučuje sjednat pojistnou smlouvu s pojišťovnou. (Jednorázové úrazové připojištění žáků, pojištění z odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu povolání.)

Účastníci kurzu jsou povinni dodržovat předpisy a pokyny vedoucí k zajištění bezpečnosti a ochraně zdraví, včetně pravidel bezpečného pohybu na sjezdových a běžeckých tratích. U žáků se při lyžařském výcviku na základě zhodnocení rizik doporučuje používání lyžařských ochranných přileb.

Žáci jsou rozděleni do družstev podle své výkonnosti a zdravotního stavu. Při rozřazení do družstev se nevyžaduje od úplných začátečníků předvedení výkonu, který by byl nad jejich síly, ale zařadí se přímo do družstva. Tato hlediska jsou dodržována i v průběhu výcviku, při výběru místa výcviku, zvláště též na sjezdových tratích a za ztížených podmínek, na zledovatělém povrchu, za snížené viditelnosti a podobně. Družstvo má nejvýše 15 členů, u žáků se zdravotním postižením se počet snižuje vzhledem k charakteru postižení žáků a dalším okolnostem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb., ve znění p.p., vyhláška č. 48/2005 Sb., ve znění p.p.)

Péči o zdraví účastníků je povinen zajistit vedoucí kurzu nebo instruktor, který má pro tuto práci potřebné předpoklady, znalosti a případně, i kvalifikaci. Účastní-li se kurzu více než 30 žáků do 15 let, je potřebné ustanovit zdravotníka; podrobnosti upravuje zvláštní předpis (§ 11 zákona č. 258/2000 Sb., ve znění p. p.)

Zpravidla třetí den lyžařského kurzu se doporučuje z hlediska zdravotního zařadit odpočinkový půlden (§ 8 odst. 2 vyhlášky č. 106/2001 Sb., ve znění p.p.) s aktivním programem a bez lyžařského nebo snowboardového výcviku.

Lanovky a vleky se používají jen pro organizovaný výcvik po řádném poučení o všech pravidlech a bezpečnostních předpisech o jízdě na vlecích a lanovkách. Během pobytu na horách je nutné dodržovat pokyny Horské služby a respektovat výstražné značky. Za nepříznivých podmínek (hustá mlha, sněhová bouře, teplota pod mínus 12 °C apod.) se výcvik a horské výlety omezují, popřípadě nekonají.

Výcvik se provádí v terénu, který odpovídá lyžařské vyspělosti členů družstva. Zvýšená pozornost se věnuje výběru terénu pro začínající lyžaře, zvláště s bezpečným dojezdem. Při výletu jedou žáci ve skupině v pravidelných odstupech, které se při snížené viditelnosti zkracují až na dotek. Skupina se řídí pokyny vedoucího přesunu (určuje vedoucí kurzu), který jede v čele. V závěru jede vždy zkušený lyžař. V průběhu akce se pravidelně provádí překontrolování počtu účastníků; Totéž se provádí při jejím zakončení. O trase a časovém plánu výletu musí být informován vedoucí kurzu a odpovědný zástupce ubytovacího zařízení.

Uvedené zásady se dodržují přiměřeně i při lyžařském výcviku konaném v hodinách tělesné výchovy v místě nebo blízkosti školy.

Do programu lyžařského kurzu je možno zařadit i výcvik na snowboardu, pokud jsou zároveň dodržována pravidla k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při jízdě na snowboardu. Při organizaci výcviku je nutno dbát na to, aby nedocházelo ke kolizi mezi účastníky obou výcviků.

Sportovně turistické kurzy

Před zahájením kurzu jsou účastníci poučeni školou o vhodné výstroji. Při nástupu na kurz je provedena určeným pedagogickým pracovníkem její kontrola. Bez potřebného vybavení nemohou být žáci do kurzu přijati. Zákonní zástupci žáka a zletilý žák předloží před odjezdem prohlášení o tom, že je žák zdravý. Rovněž se doporučuje před zahájením kurzu sjednat pojistnou smlouvu s pojišťovnou. (Jednorázové úrazové připojištění žáků, pojištění pedagogických pracovníků z odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu povolání.)

Kurzy vedou pedagogičtí pracovníci, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Jejich činnost řídí a kontroluje vedoucí kurzu. Zároveň kontrolují dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Žáci se dělí do družstev podle výkonnosti. Družstvo má nejvíce 15 žáků, pokud není zvláštními předpisy a tímto pokynem stanoven pro některé činnosti počet nižší. Družstvo žáků škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami tvoří polovina nejvyššího počtu žáků třídy stanoveného zvláštním předpisem. Počet pedagogických pracovníků nesmí být menší než počet družstev. Kurzy s počtem do 30 žáků musí doprovázet tři zletilé osoby, které

jsou plně způsobilé k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem.

Pedagogičtí pracovníci a instruktoři jsou povinni dbát na úroveň pohybové vyspělosti, předchozí výcvik, výkonnost a zdravotní stav žáků. Během kurzu (výletu) přihlížejí k aktuálnímu počasí, zařazují včas a v přiměřené míře přestávky pro odpočinek. O trase a časovém plánu kurzu (výletu) musí být informován vedoucí kurzu, popřípadě odpovědný zástupce ubytovacího zařízení.

Před zahájením cyklistického kurzu ověří vedoucí kurzu povinné vybavení, technický stav jízdních kol (včetně povinnosti mít ochrannou přilbu) a znalosti žáků o pravidlech silničního provozu (zák. č. 361/2000 Sb., ve znění p. p.) bez jejichž znalosti se žáci nemohou kurzu zúčastnit. V silničním provozu má družstvo maximálně 10 cyklistů, za které odpovídá vedoucí družstva. Trasu přesunu volí vedoucí kurzu s ohledem na výkonnost a zdravotní stav žáků, na stav a frekvenci dopravy na komunikaci atd. Při přesunech v rámci cyklistického kurzu za dopravního provozu musí být na začátku a na konci skupiny zletilá osoba, která je plně způsobilá k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem.

Před zahájením kurzu vodní turistiky zjistí vedoucí kurzu stupeň plavecké vyspělosti žáků. Vedoucí kurzu odpovídá za zhodnocení stavu sjízdnosti trasy. Pedagogický pracovník odpovídá nejvýše za pět kanoí (kajaků) nebo za dvě pramice (rafty). Při obtížnějších podmínkách vedoucí kurzu počet lodí na jednoho pedagoga sníží. Žáci jsou vybaveni při jízdě plovací vestou, při jízdě na divoké vodě nebo obtížně sjízdných propustech plovací vestou a přilbou. Pokud se v průběhu jízdy na divoké vodě podmínky zhorší nebo se zvýší riziko, vedoucí kurzu jízdu přeruší nebo sjíždění ukončí.

Při horské turistice je pedagogický pracovník povinen seznámit žáky s možným nebezpečím hrozícím v horách. Při horských túrách se musí důsledně respektovat momentální zdravotní stav žáků, aktuální podmínky (zejména povětrnostní), značení a pokyny Horské služby. Před začátkem túry pedagogický pracovník informuje vedoucího kurzu a odpovědného zástupce ubytovacího zařízení o směru, cíli túry a o předpokládaném čase návratu. Pedagogický pracovník hlásí těmto osobám, pokud to situace umožňuje, eventuální zdržení. Na horskou túru doprovázejí družstvo nebo skupinu žáků vždy nejméně dvě zletilé osoby, které jsou plně způsobilé k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem.

Horolezecký výcvik, včetně základního kurzu, vede pedagogický pracovník, který odpovídá za činnost instruktora - člena Českého horolezeckého svazu při dodržení všech pravidel k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví stanovených horolezeckým svazem.

Koupání

Koupání se uskutečňuje pouze na vyhrazených místech, kde není koupání zakázáno (§ 6 zákona č. 258/2000 Sb., ve znění p.p., vyhláška č. 135/2004 Sb., ve znění p. p.)

Pedagogický pracovník osobně předem ověří bezpečnost místa pro koupání, přesně vymezí prostor, kde se žáci mohou pohybovat (plavat) a učiní taková opatření, aby měl přehled o počtu koupajících se žáků ve skupině. Skupina na jednoho pedagogického pracovníka je maximálně 10 žáků. Pro žáky škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se tento počet řídí zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb., ve znění p.p., vyhláška č. 48/2005 Sb., ve znění p. p.). Po skončení koupání skupiny žáků a v jeho průběhu pedagogický pracovník kontroluje počet žáků.

Bruslení

Při bruslení organizovaném školou odpovídá za bezpečnost žáků učitel tělesné výchovy nebo dohled konající pedagog, který posoudí kvalitu plochy a případně i mantinelů. V případě bruslení na přírodním ledu posoudí tloušťku ledu z hlediska nosnosti. Žáci bruslíci na kolečkových bruslích používají ochranné prostředky zmírňující následky pádů (na kolena, na lokty, rukavice, přilbu).

Provoz na pozemních komunikacích

Účastník provozu na pozemních komunikacích je každý, kdo se přímým způsobem účastní provozu na pozemních komunikacích

Hry dětí na pozemní komunikaci jsou dovoleny jen v obytné zóně.

Řidič nesmí připustit, aby počet přepravovaných osob starších 12 let překročil počet povolených míst určených k přepravě osob.

Vedoucí útvaru chodců může být jen osoba starší 15 let, která je k tomu dostatečně způsobilá, pro organizovanou skupinu dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce, platí ustanovení pro chodce (vlevo). Za snížené viditelnosti musí být organizovaný útvar chodců označen vpředu po obou stranách neoslňujícím bílým světlem a vzadu po obou stranách neoslňujícím červeným světlem. Označení světly může být nahrazeno oděvními doplňky s označením z retroreflexního materiálu. Organizovaný útvar chodců na mostě nesmí jít jednotným krokem. Organizovaný útvar chodců jdoucí nejvýše ve dvojstupu smí jít po chodníku, a to vpravo; přitom nemusí být označen podle předchozího odstavce.

Vedoucí organizovaného útvaru školní mládeže nebo organizované skupiny dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce je oprávněn při přecházení vozovky zastavovat vozidla (§ 56 odst. 2, 4, 5, 6, 7 dole uvedeného zákona).

Je-li zřízen jízdní pruh pro cyklisty, stezka pro cyklisty nebo je-li na křižovatce s řízeným provozem zřízen pruh pro cyklisty a vymezený prostor pro cyklisty, je cyklista povinen jich užít.

Na vozovce se na jízdním kole jezdí při pravém okraji vozovky; nejsou-li tím ohrožováni ani omezováni chodci, smí se jet po pravé krajnici. Jízdním kolem se z hlediska provozu na pozemních komunikacích rozumí i koloběžka. Cyklisté smějí jet jen jednotlivě za sebou. Pohybují-li se pomalu nebo stojí-li vozidla za sebou při pravém okraji vozovky, může cyklista jedoucí stejným směrem tato vozidla předjíždět nebo objíždět z pravé

strany po pravém okraji vozovky nebo krajnici, pokud je vpravo od vozidel dostatek místa; přitom je povinen dbát zvýšené opatrnosti.

Je-li zřízena stezka pro chodce a cyklisty označená dopravní značkou "Stezka pro chodce a cyklisty", nesmí cyklista ohrozit chodce jdoucí po stezce.

Je-li zřízena stezka pro chodce a cyklisty označená dopravní značkou "Stezka pro chodce a cyklisty", na které je oddělen pruh pro chodce a pruh pro cyklisty, je cyklista povinen užít pouze pruh vyznačený pro cyklisty. Pruh vyznačený pro chodce může cyklista užít pouze při objíždění, předjíždění, otáčení, odbočování a vjíždění na stezku pro chodce a cyklisty; přitom nesmí ohrozit chodce jdoucí v pruhu vyznačeném pro chodce.

Jízdní pruh pro cyklisty nebo stezku pro cyklisty může užít i osoba pohybující se na lyžích nebo kolečkových bruslích nebo obdobném sportovním vybavení. Přitom je tato osoba povinna řídit se pravidly podle výše uvedených odstavců 3, 5 a 6 a světelnými signály podle § 73 dole uvedeného zákona.

Před vjezdem na přejezd pro cyklisty se cyklista musí přesvědčit, zda-li může vozovku přejet, aniž by ohrozil sebe i ostatní účastníky provozu na pozemních komunikacích, cyklista smí přejíždět vozovku, jen pokud s ohledem na vzdálenost a rychlost jízdy příjíždějících vozidel nedonutí jejich řidiče ke změně směru nebo rychlosti jízdy. Na přejezdu pro cyklisty se jezdí vpravo.

Cyklista mladší 18 let je povinen za jízdy použít ochrannou přilbu schváleného typu podle zvláštního právního předpisu a mít ji nasazenou a řádně připevněnou na hlavě.

Dítě mladší 10 let smí na silnici, místní komunikaci a veřejně přístupné účelové komunikaci jet na jízdním kole jen pod dohledem osoby starší 15 let; to neplatí pro jízdu na chodníku, cyklistické stezce a v obytné a pěší zóně.

Na jednomístném jízdním kole není dovoleno jezdit ve dvou; je-li však jízdní kolo vybaveno pomocným sedadlem pro přepravu dítěte a pevnými opěrami pro nohy, smí osoba starší 15 let vézt osobu mladší 7 let.

Cyklista nesmí jet bez držení řídicích, držet se jiného vozidla, vést za jízdy druhé jízdní kolo, ruční vozík, psa nebo jiné zvíře a vozit předměty, které by znesnadňovaly řízení jízdního kola nebo ohrožovaly jiné účastníky provozu na pozemních komunikacích. Při jízdě musí mít cyklista nohy na šlapadlech.

Cyklista je povinen za snížené viditelnosti mít za jízdy rozsvícen světlomet s bílým světlem svítícím dopředu a zadní svítilnu se světlem červené barvy nebo přerušovaným světlem červené barvy. Je-li vozovka dostatečně a souvisle osvětlena, může cyklista použít náhradou za světlomet svítilnu bílé barvy s přerušovaným světlem.

Za jízdní kolo se smí připojit přívěsný vozík, který není širší než 800 mm, má na zádi dvě červené odrazky netrojúhelníkového tvaru umístěné co nejbližší k bočním obrysům vozíku a je spojen s jízdním kolem pevným spojovacím zařízením. Zakrývá-li přívěsný vozík nebo jeho náklad za snížené viditelnosti zadní obrysově červené světlo jízdního kola, musí být přívěsný vozík opatřen vlevo na zádi červeným neoslňujícím světlem. (§ 57, § 58 zákona č. 361/2000 Sb., ve znění p. p.)

Zastavovat vozidla je oprávněna - osoba pověřená okresním úřadem k zajištění bezpečného přechodu dětí a školní mládeže přes pozemní komunikaci v blízkosti

školního zařízení. Pověřená osoba je povinna při výkonu činnosti být označena podle prováděcího předpisu. Může se používat zastavovací terčík, vztyčená paže, za snížené viditelnosti červené světlo, znamení k zastavení vozidla se musí dávat včas a zřetelně s ohledem na okolnosti provozu na pozemních komunikacích tak, aby řidič mohl bezpečně zastavit vozidlo a aby nedošlo k ohrožení bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích, pověřenou osobou může být pouze osoba starší 18 let, která je k činnosti dostatečně způsobilá (platí § 79 odst.1 písmeno j), pověřená osoba musí mít při činnosti u sebe pověření vydané okresním úřadem. Pověření musí být časově omezeno, nejdéle na dobu jednoho roku. Na požádání je pověřená osoba povinna prokázat se policistovi platným pověřením, pověřená osoba může zastavovat vozidla pouze na přechodu pro chodce. Kde přechod pro chodce není, nebo je neschůdný, smí zastavovat vozidla i na jiném místě na vozovce, pověřená osoba nesmí zastavovat vozidla v blízkosti křižovatky s řízeným provozem, a to ani na přechodu pro chodce (§ 79 odst. 1, 3, 4, 5, 6, 7 dole uvedeného zákona).

Posuzuje lékař pro účely zákona: a) praktický lékař, b) lékař zařízení závodní preventivní péče, registrující praktický lékař je povinen předat lékaři závodní preventivní péče na jeho vyžádání výpis ze zdravotnické dokumentace (§ 84 odst. 4, 5).

(zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, vybraná ustanovení, ve znění p. p.) – výběr.

Bezpečnost žáků při soutěžích a přehlídkách

Vysílající školy zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví žáků po dobu dopravy na soutěže a ze soutěží, pokud se se zákonným zástupcem žáka nedohodne jinak.

V průběhu soutěže zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků organizátor (§ 2 vyhlášky č. 48/2005 Sb., ve znění p. p.)

Po dobu vlastní soutěže přebírá náležitý dohled nad žáky organizátor soutěže. Vyhláší počátek a konec soutěže nebo přehlídky a zajišťuje podmínky pro bezpečnou účast žáků poskytnutím případných ochranných prostředků, náležitým vybavením laboratoří, jiných soutěžních míst a současně přihlédne k věku, fyzickému a rozumovému rozvoji žáků.

U sportovních soutěží, uměleckých soutěží a dalších soutěží, kde to charakter soutěže vyžaduje a je to dáno organizačním řádem, zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků vysílající škola v plném rozsahu, pokud se se zákonným zástupcem žáka nedohodne jinak.

Zahraniční výjezdy

Školy odpovídají za bezpečnost a ochranu zdraví žáků při zahraničních výjezdech, které organizují v rámci vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech. O konkrétních opatřeních a poučení žáků, případně jejich zákonných zástupců, se pořizuje před uskutečněním výjezdu záznam o poučení podepsaný jeho účastníky. Mezi účastníky výjezdu do zahraničí zařadí škola pouze ty žáky, kteří předloží písemný souhlas zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka a mají uzavřené pojištění odpovědnosti za škodu platné na území příslušného státu a pojištění léčebných výloh v zahraničí nebo v případě výjezdu do členského státu Evropské unie mají Evropský průkaz zdravotního

pojištění nebo potvrzení tento průkaz nahrazující(§ 2 vyhlášky č. 48/2005 Sb., ve znění p. p.)

8 Související předpisy (výběr)

1. **Zákon č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
2. **Zákon č. 563/2004 Sb.**, o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
3. **Zákon č. 111/1998 Sb.**, o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů
4. **Nařízení vlády č. 689/2004 Sb.**, o soustavě oborů vzdělávání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
5. **Nařízení vlády č. 19/2003 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na hračky, ve znění pozdějších předpisů
6. **Vyhláška č. 2/2006 Sb.**, kterou se pro školy a školská zařízení zřizované Ministerstvem vnitra provádí některá ustanovení školského zákona, ve znění pozdějších předpisů
7. **Vyhláška č. 438/2006 Sb.**, kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních
8. **Vyhláška č. 64/2005 Sb.**, o evidenci úrazu dětí, žáků a studentů ve znění vyhlášky č. 57/2010 Sb.
9. **Vyhláška č. 71/2005 Sb.**, o základním uměleckém vzdělávání
10. **Vyhláška č. 13/2005 Sb.**, o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, ve znění pozdějších předpisů
11. **Vyhláška č. 10/2005 Sb.**, o vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
12. **Vyhláška č. 14/2005 Sb.**, o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
13. **Vyhláška č. 48/2005 Sb.**, o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů
14. **Vyhláška č. 223/2005 Sb.**, o některých dokladech o vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
15. **Vyhláška č. 108/2005 Sb.**, o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních
16. **Vyhláška č. 84/2001 Sb.**, o hygienických požadavcích na hračky a výrobky pro děti ve věku do 3 let, ve znění pozdějších předpisů
17. **Vyhláška č. 410/2005 Sb.**, o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění vyhlášky č. 343/2009 Sb.
18. **Vyhláška č. 288/2003 Sb.**, kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázané těhotným ženám, kojícím ženám a matkám do konce devátého měsíce po porodu a

mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání

19. **Vyhlášky č. 135/2004 Sb.**, kterou se stanoví hygienické požadavky na koupaliště, sauny a hygienické limity v pískovištích, ve znění pozdějších předpisů
20. **Metodický pokyn MŠMT čj.: 29 159/2001-26** k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků ve školách a školských zařízeních ze dne 9. listopadu 2001
21. **Pracovní řád** pro zaměstnance škol a školských zařízení č.j.: 14 269/2001- ze dne 16. května 2001

22. **ČSN EN 957-1** (94 0201) Stacionární tréninková zařízení. Část 1: Základní bezpečnostní požadavky a zkušební metody (norma stanoví základní bezpečnostní požadavky pro používání tréninkových zařízení - posilovacích nářadí, norma se nevztahuje na stacionární tréninková zařízení určená pro děti)
23. **ČSN EN 913** (94 0303) Gymnastické nářadí - Všeobecné bezpečnostní požadavky a metody zkoušení
24. **ČSN EN 914** (94 0341) Gymnastické nářadí - Bradla paralelní a bradla o nestejně výšce žerdí – Požadavky a metody zkoušení včetně bezpečnosti
25. **ČSN EN 12196** (94 0344) Gymnastické nářadí - Kůň a koza - Funkční a bezpečnostní požadavky, zkušební metody
26. **ČSN EN 12197** (94 0345) Gymnastické nářadí – Hrazda - Bezpečnostní požadavky a zkušební metody
27. **ČSN EN 12346** (94 0346) Gymnastické nářadí – Žebřiny, průlezky a šplhací rámy – Bezpečnostní požadavky a zkušební metody
28. **ČSN EN 12655** (94 0347) Gymnastické nářadí – Gymnastické kruhy - Funkční a bezpečnostní požadavky, zkušební metody
29. **ČSN EN 12432** (94 0348) Gymnastické nářadí – Kladina – Funkční a bezpečnostní požadavky a zkušební metody
30. **ČSN EN 12503-1** (94 0349) Sportovní žíněny – Část 1: Žíněny pro gymnastiku, bezpečnostní požadavky
31. **ČSN EN 12503-2** (94 0349) Sportovní žíněny – Část 2: Žíněny pro skok o tyči a skok vysoký, bezpečnostní požadavky
32. **ČSN EN 12503-3** (94 0349) Sportovní žíněny – Část 3 Žíněny pro judo, bezpečnostní požadavky
33. **ČSN EN 1176-1** (94 0515) Zařízení a povrch dětských hřišť - Část 1: Všeobecné bezpečnostní požadavky a zkušební metody (2.2009)
34. **ČSN EN 1176-2** (94 0515) Zařízení a povrch dětských hřišť - Část 2: Další specifické bezpečnostní požadavky a zkušební metody pro houpačky (1.2009)
35. **ČSN EN 1176-3** (94 0515) Zařízení a povrch dětských hřišť - Část 3: Další specifické bezpečnostní požadavky a zkušební metody pro skluzavky (2.2009)
36. **ČSN EN 1176-4** (94 0515) Zařízení a povrch dětských hřišť - Část 4: Další specifické bezpečnostní požadavky a zkušební metody pro lanovky (2.2009)
37. **ČSN EN 1176-5** (94 0515) Zařízení a povrch dětských hřišť - Část 5: Další specifické bezpečnostní požadavky a zkušební metody pro kolotoče (2.2009)

38. **ČSN EN 1176-7** (94 0515) Zařízení a povrch dětských hřišť - Část 7: Pokyny pro zřizování, kontrolu, údržbu a provoz (2.2009)
39. **ČSN EN 1177** (94 0516) Povrch hřiště tlumící náraz – Stanovení kritické výšky pádu (4.2009)
40. **ČSN EN 1271** (94 0517) Zařízení hracích ploch - Zařízení pro volejbal - Funkční a bezpečnostní požadavky, zkušební metody
41. **ČSN EN 1270** (94 0518) Zařízení hracích ploch - Zařízení pro basketbal - Funkční a bezpečnostní požadavky, zkušební metody
42. **ČSN EN 748** (94 0510) Zařízení hracích ploch - Branky na fotbal - Funkční a bezpečnostní požadavky, zkušební metody
43. **ČSN EN 749** (94 0511) Zařízení hracích ploch - Branky pro házenou - Funkční a bezpečnostní požadavky, zkušební metody
44. **ČSN EN 750** (94 0512) Zařízení hracích ploch - Branky pro pozemní hokej - Funkční a bezpečnostní požadavky, zkušební metody
45. **ČSN EN 1509** (94 0514) Zařízení hracích ploch - Zařízení pro badminton - Funkční a bezpečnostní požadavky, zkušební metody
46. **ČSN EN 1510** (94 0513) Zařízení hracích ploch - Zařízení pro tenis - Funkční a bezpečnostní požadavky, zkušební metody
47. **ČSN EN 1069-1** (94 0910) Vodní skluzavky vysoké 2 m a více. Část 1: Bezpečnostní požadavky a zkušební metody
48. **ČSN EN 1069-2** (94 0910) Vodní skluzavky vysoké 2 metry a více. Část 2: Pokyny
49. **ČSN EN 13451-1** (94 0915) Vybavení plaveckých bazénů - Část 1: Všeobecné bezpečnostní požadavky a zkušební metody
50. **ČSN EN 13451-3** (94 0915) Vybavení plaveckých bazénů - Část 3: Další specifické bezpečnostní požadavky a zkušební metody pro přívod a odtok vody
51. **ČSN EN 12572-1** (94 2050) Umělé lezecké stěny – Část 1: Bezpečnostní požadavky a zkušební metody pro ULS s jistíci body
52. **ČSN EN 12572-2** (94 2050) Umělé lezecké stěny – Část 2: Bezpečnostní požadavky a zkušební metody pro bouldrové stěny
53. **ČSN EN 12572-3** (94 2050) Umělé lezecké stěny – Část 3: Bezpečnostní požadavky a zkušební metody pro lezecké chyty
54. **ČSN EN 13613** (94 2840) Kolečková sportovní zařízení – Skateboardy - Bezpečnostní požadavky a zkoušení

Třída norem

- 94 18.. Potřeby pro zimní sporty
- 94 19.. Potřeby pro zimní sporty
- 94 20.. Horolezecká výstroj
- 94 28.. Potřeby pro různé sporty
- 94 30.. Dětské hračky a vozítka